JORGE LUIS BORGES
ADOLFO BIOY CASARES

Kısa ve Olağanüstü Hikâyeler

İspanyolca Aslından Çeviren: Pınar Savaş

§

EVEREST
2506

JORGE LUIS BORGES

ADOLFO BIOY CASARES

KISA VE OLAĞANÜSTÜ HİKÂYELER

§

Yayın No **2506**
Dünya Edebiyatı **349**

Kısa ve Olağanüstü Hikâyeler
Jorge Luis Borges
Adolfo Bioy Casares

Kitabın Özgün Adı: *Cuentos breves y extraordinarios*

İspanyolca Aslından Çeviren: Pınar Savaş
Editör: Aslı Küçük
Kapak Tasarımı: Adnan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı: Simge Sunar

© 1953, Heirs of Adolfo Bioy Casares and Jorge Luis Borges
© 2017, Everest Yayınları
Kaynak belirtilerek yapılacak kısa alıntılar dışında
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Şubat 2024

ISBN 978-625-369-154-7
Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

KISA VE OLAĞANÜSTÜ HİKÂYELER

ÖNSÖZ

Edebiyatın sağlayabileceği pek çok zevkten biri de anlatı zevkidir. Bu kitap da bu türün gerek hayali olaylardan esinlenen gerekse tarihi olaylarla ilgili bazı örneklerini okura sunmaya amaçlamaktadır. Bu kitabı hazırlarken kadim ve cömert Doğulu kaynakları da saf dışı bırakmaksızın farklı ulusların ve dönemlerin metinlerini araştırdık. Kısa olmaları kaydıyla anekdotlar, mesel ve hikâyeler burada kendine yer bulmuştur.

Anlatının özünün bu parçalarda yer aldığını düşünmeye cesaret edebilmekteyiz; geri kalanlar akılda sahneler uyandıran epizotlar, psikolojik analizler, isabetli ya da talihsiz söz sanatlarıdır. Ey okur, bu sayfaların seni de bizim kadar eğlendirmesini umarız.

J. L. B ve A. B. C
Buenos Aires, 29 Temmuz 1953

HÜKÜM

O gece farelerin saatinde,[1] imparator rüyasında sarayından çıktığını ve çiçeğe durmuş ağaçların altında gece karanlığında gezindiğini gördü. Bir şey ayaklarının dibinde diz çökmüş, kendisini korumasını istemekteydi. İmparator bunu kabul etti; isteğin sahibi bir ejderha olduğunu ve yıldızların ertesi gün, karanlık basmadan önce imparatorun bakanı Wei Cheng'in kendisinin kafasını keseceğini haber verdiklerini açıkladı. İmparator rüyasında onu koruyacağına yemin etti.

İmparator uyanınca Wei Cheng'i yanına çağırdı. Adamın sarayda olmadığını söylediler. İmparator onu bulmalarını emretti ve ejderhayı öldürmemesi için bütün gün oyaladı; günbatımına doğru da satranç oynamalarını önerdi. Satranç partisi uzun sürdü, bakan yorulmuştu ve uyuyakaldı.

Derken bir gök gürlemesi dünyayı yerinden oynattı. Bir süre sonra kanlar içinde devasa bir ejderha kafası taşıyan iki yüzbaşı içeri girdi. Kafayı imparatorun ayaklarına atarak bağırdılar:

---

1 12 çift saate bölünmüş olan geleneksel Çin gününe göre 23:00 ile 01:00 arası. Yeni bir günün başlangıcı. Çin astrolojisinde farenin en çalışkan olduğu saatler olarak bilinir. (ç.n.)

"Bu gökten düştü."

Wei Cheng uyanmıştı, şaşkınlıkla kesik kafaya bakarak şu yorumda bulundu:

"Çok tuhaf, rüyamda bir ejderhayı böyle öldürdüğümü görüyordum."

Wu Ch'eng-en, (MÖ 1505-MÖ 1580)

GİZLİ KURTARICI

Tüm devlerin Seylan'da yaşadığı ve yaşamlarının tek bir limonun içine yuvalanmış olduğu bilinir. Körün biri bir bıçakla limonu kesince tüm devler ölmüş.

Indian Antiquary,
[Hintli Antikacı, I],
1872

CANAVARLARIN YOK OLUŞU

Koca bir dev kabilesinin yaşamı iki bal arısında toplanmış olabilir. Ne var ki bu sır, devlerden biri tarafından, yaratığın ölümsüz olmamasından endişe etmekteymiş gibi yapan tutsak bir prensese açık edildi. Dev kızı sakinleştirmek için "Devler ölmez," dedi. "Ölümsüz olduğumuz için değil ama ölmemiz hiçbir insanoğlunun tahmin edemeyeceği bir sırra bağlı olduğu için. Üzülmemen için bunu sana söyleyeceğim. Şu gölete bak: Merkezinde, yani en derin yerinde cam bir sütun yer alır ve bu sütunun suyun altında kalan tepesinde iki tutsak bal arısı vardır. Eğer bir insan suya dalar da arıları karaya çıkarır ve özgürlüklerine kavuşturursa hepimiz, tüm devler ölürüz. Ama kim böyle bir sırrı tahmin edebilir ki? Kedere kapılma, benim ölümsüz olduğumu varsayabilirsin."

Prenses bu sırrı kahramana anlatır. Kahraman gidip arıları serbest bırakır ve tüm devler ölür; her biri kendi sarayında.

Lal Beharı Day,
Folk Tales Of Bengal
[Bengal'in Folklorik Hikâyeleri],
Londra, 1833

UYUMSUZ ÜÇÜNCÜ

Philostratus, *Tyanalı Apollonius'un Hayatı*'nda, yirmi beş yaşında bir delikanlı olan Menipio Licio'dan söz eder. Korint yolunda karşılaştığı güzel bir kadın delikanlıyı elinden tutup evine götürür, aslen Fenikeli olduğunu söyler ve bir süre yanında kalırsa kendisini şarkı söylerken, dans ederken izleyeceğini vaat eder; eşi benzeri olmayan bir şarap içeceklerdir ve kimse aşklarına engel olamayacaktır. Ayrıca tıpkı delikanlı gibi kendisinin de hep keyifli ve güzel kalacağını, birlikte yaşayıp birlikte öleceklerini söyler. Bir filozof olan genç adam tutkularını dizginlemesini bilse de kendini bir süreliğine aşka teslim etmekte sakınca görmez, Fenikeliyle kalır, nihayetinde evlenirler. Düğün davetlilerinin arasında Tyanalı Apollonius da vardır ve kadının bir yılan, bir *lamia*[2] olduğunu, sarayının ve mobilyalarının hayalden başka bir şey olmadığını fark eder. Sırrının keşfedildiğini gören kadın ağlamaya başlayarak Apollonius'a sırrını ifşa etmemesi için yalvarır. Apollonius konuşur; kadın ve sarayı ortadan yok olur.

Robert Burton,
The Anatomy Of Melancholy
[Melankolinin Anatomisi],
1621

2 Yunan mitolojisinde yarı yılan yarı kadın canavar, yıkıcı bir varlık. (ç.n.)

CECILIA'NIN HİKÂYESİ

Marte başrahibi Lucio Flaco'nun şu hikâyeyi aktardığını duydum: Metelo'nun kızı Cecilia kız kardeşinin kızıyla evlenmek ister ve antik geleneğe göre, bir kehanet duymak için şapele giderler. Genç bakire ayakta durur, Cecilia oturur, aradan uzun bir süre geçer ve kulaklarına hiçbir sözcük gelmez. Yeğen sıkılarak Cecilia'ya:

"Biraz oturmama izin ver," der.

"Elbette tatlım," yanıtını verir Cecilia, "sana yerimi vereyim."

Kehanet bu sözcüklerdir çünkü Cecilia kısa bir süre sonra ölür, yeğeni de dul adamla evlenir.

Çiçero, *E Divinatione, I,* 45

KARŞILAŞMA

Ch'ienniang, Hunan'daki memurlardan Efendi Chang Yi'nin kızıydı. Wang Chu adında, akıllı ve çekici, genç bir kuzeni vardı. Birlikte büyümüşlerdi ve Efendi Chang Yi oğlanı çok sevdiği için onu damadı olarak kabul edeceğini söylemişti. Her iki genç de bu sözü duymuşlardı; ailesinin tek çocuğu olan kızla kuzeni sürekli bir arada bulundukları için aşkları da günden güne gelişti. Çocukluktan çıktıklarında aralarında mahrem bir ilişki başladı. Ne yazık ki bundan tek haberi olmayan babaydı. Günün birinde genç bir memur ona kızıyla evlenmek istediğini beyan etti. Eskiden vermiş olduğu sözü kaale almayan ya da unutmuş olan baba da bunu kabul etti. Aşkıyla babasına duyduğu sevgi arasında parçalanan Ch'ienniang kederinden ölmek üzereydi. Genç kuzeni de duruma o kadar içerlemişti ki, sevgilisinin başka biriyle evlendiğine tanık olmamak için ülkeyi terk etmeyi seçti. Bir bahane bularak amcasına başkentten ayrılması gerektiğini söyledi. Onu fikrinden caydıramayan amca para ve armağanlar verip bir veda şenliği düzenledi. Umutsuzluk içindeki Wang Chu bu şenlik süresince devamlı düşündü ve hiçbir umut olmayan bir aşkta ısrar etmektense gitmenin daha doğru olacağına kanaat getirdi.

Wang Chu bir akşamüzeri tekneye bindi. Kıyıdan birkaç mil açıldıklarında gece bastırdı. Tayfaya, kıyıya yanaşıp tekneyi bağlayıp dinlenelim, dedi, fakat bir türlü uyku tutmadı. Gece yarısına doğru tekneye yaklaşan ayak sesleri duydu. Yerinden doğrulup sordu: "Gecenin bu saatinde orada yürüyen kimdir?" Yanıt, "Ben, Ch'ienniang" oldu. Wang Chu şaşırmış ve mutlu olmuştu, kızı tekneye davet etti. Kız onun karısı olmayı beklediğini, babasının haksızlık yaptığını ve ayrılığa razı gelemeyeceğini söyledi. Ayrıca Wang Chu'nun bilmediği topraklarda tek başına intihara sürükleneceğinden de korkuyordu. Bu nedenle ayıplanmaya da, ebeveynlerinin öfkesine de meydan okuyarak gelmişti ve gideceği her yerde delikanlıyı izlemeye hazırdı. Büyük bir mutluluk içinde Szechuen'e doğru yolculuklarına devam ettiler.

Aradan genç kadının adama iki çocuk verdiği, mutlulukla dolu beş yıl geçti. Ancak ailesinden hiçbir haber yoktu ve Ch'ienniang her gün babasını düşünüyordu. Mutluluğunun üzerindeki tek bulut buydu. Ebeveyninin hayatta olup olmadığını dahi bilmiyordu ve bir gece Wang Chu'ya yüreğindeki kederi itiraf etti; tek çocuk olduğu için ailesine karşı büyük saygısızlık etmişti, bu nedenle de kendini suçlu hissediyordu. "Sen iyi bir kız evladın yüreğine sahipsin, ben de senin yanındayım," yanıtını verdi genç adam. "Aradan beş yıl geçti, hâlâ bize kızgın olamazlar. Eve dönelim." Ch'ienniang toparlandı ve çocuklarla birlikte geri dönmek için yola çıktılar.

Tekneleri doğdukları şehre vardığı zaman Wang Chu, Ch'ienniang'a şöyle söyledi: "Ebeveyninin ruh halini bilemeyiz. Bırak ben tek başıma gidip onlara geldiğimizi haber vereyim." Eve yaklaşırken yüreğinin ağzına geldiğini fark etti. Wang Chu kayınpederini gördüğü zaman önünde diz çöktü ve bir reverans

yaparak özür diledi. Chang Yi ona şaşkınlıkla bakarak, "Sen neden söz ediyorsun? Ch'ienniang beş yıldır yatağında, bilinçsiz yatıyor. Bir kez bile kalkmadı," dedi.

"Yalan söylemiyorum," dedi Wang Chu, "kızınız gayet iyi ve teknede bizi bekliyor."

Ne düşünmesi gerektiğini kestiremeyen Chang Yi hizmetlisi iki küçükhanımı Ch'ienniang'ı görmeye gönderdi. Kızlar genç kadını teknede süslenip püslenmiş ve halinden memnun bir halde buldular; hatta onlardan ebeveynine sevgilerini iletmelerini istedi. Küçükhanımlar gözlerine inanamamış olarak geri dönünce Chang Yi daha da şaşırdı. Bu arada hasta kız haberleri duymuştu, hastalığı üzerinden atmışa benziyordu, gözlerinde de ışık vardı. Yatağından kalktı ve aynanın önünde giyindi. Gülümseyerek, tek söz etmeksizin tekneye doğru yola çıktı. Teknede olan da evine doğru yürümeye başlamıştı. İkisi kıyıda karşılaştılar. Kucaklaştılar, iki beden birleşti ve geriye sadece her zamanki gibi genç ve güzel olan tek bir Ch'ienniang kaldı. Ebeveyni çok sevinmişti, ama yorumlardan kaçınmak için hizmetlilerinden bu konuda sessiz kalmalarını istediler.

Wang Chu ve Ch'ienniang kırk yıldan fazla birlikte ve mutluluk içinde yaşadılar.

[T'ang Hanedanı'nın Hikâyesi], (MÖ 618-906)

MEMNUN ETMESİ ZOR

Kardan hastalandı. Amcası sordu:
"Ne yemek istersin?"
"İki kuzu başı."
"Yok ki."
"O zaman bir kuzunun iki başını."
"Yok ki."
"O zaman hiçbir şey istemiyorum."

Ibn Abd Rabbıh, *Kitabü'l İdkü'l-Farid*, III. Cilt

NATHANIEL HAWTHORNE'UN ŞERH DÜŞTÜĞÜ ARGÜMANLAR

Gece mesaisindeki bir adam bir başka adam hakkında iyi düşünmekte ve ona tamamen güvenmekte, bununla birlikte bu arkadaşının ölümcül bir düşman karaktere büründüğü rüyalarından kaygı duymaktadır. Sonunda rüyasında gördüğü karakterin gerçek olduğu ortaya çıkar. Bunun açıklaması gerçeğin içgüdüsel olarak algılanması olmalıdır.

Bir kalabalığın ortasında, sanki ikisi de bir çöldeymişler gibi, kaderi ve hayatı bir başkasının elinde olan birini hayal edin.

Kuvvetli iradeye sahip bir adam kendisine manevi bir bağlılık duyan bir diğerinden bir eylemi yerine getirmesini ister. Emri veren ölür ve öteki, hayatının sonuna dek o eylemi yerine getirmeye devam eder.

Zengin bir adam vasiyetinde evini yoksul bir çifte bırakır. Çift eve taşınır; vasiyetin kovmalarını yasakladığı karanlık bir uşakla karşılaşırlar. Uşak onlara işkence çektirir; sonunda uşağın evi kendilerine bırakanla aynı kişi olduğunu keşfederler.

İki kişi sokakta bir gösteriyi ve başaktörlerin ortaya çıkmasını beklemektedir. Gösteri vuku bulmaktadır ve aktörler de kendileridir.

Bir adam bir hikâye yazar ve hikâyesinin isteğinin dışında geliştiğini fark eder; karakterler onun istediği gibi davranmazlar; kendisinin öngörmediği olaylar meydana gelir ve hepsi boşu boşuna kaçınmaya çalıştığı bir felakete doğru yaklaşırlar. Bu hikâye kendi kaderini önceden canlandırıyor olabilir, karakterlerden birisi de kendisidir belki.

Nathaniel Hawthorne, *Notebooks [Defterler]*, 1868

DER TRAUM EIN LEBEN[3]

Diyalog Androgué'de meydana geldi. Beş altı yaşlarındaki yeğenim Miguel yere oturmuş kediyle oynuyordu. Her sabah olduğu gibi sordum ona:

"Dün gece rüyanda ne gördün?"

Bana şu yanıtı verdi:

"Bir ormanda kaybolmuş olduğumu, sonunda küçük bir ahşap eve ulaştığımı gördüm. Kapı açıldı ve sen dışarı çıktın." Ani bir merakla bana sordu: "Söylesene, o evde ne yapıyordun?"

Francısco Acevedo,
Memorias De Un Bibliotecario
[Bir Kütüphanecinin Anıları],
Burzaco, 1955

3 1937 yılında Walter Braunfels tarafından yazılmış, Franz Grillparzer'ın bir oyunu üzerine inşa edilmiş bir opera. (ç.n.)

CHUANG TZU'NUN RÜYASI

Chuang Tzu rüyasında bir kelebek olduğunu gördü. Uyandığında rüyasında kelebek olduğunu gören bir adam mı; rüyasında bir adam olduğunu gören bir kelebek mi olduğunu bilmiyordu.

Herbert Allen Gıles, *Chuang Tzu,* (1889)

SAKLI GEYİK

Cheng'de bir oduncu kırlarda korkmuş bir geyikle karşılaştı ve onu öldürdü. Bunu başkalarının keşfetmemesi için ormana gömüp üzerini dallarla, yapraklarla örttü. Bir süre sonra geyiği gömdüğü yeri unuttu ve her şeyin rüyasında meydana geldiğini düşünmeye başladı. Herkese olanları sanki bir rüyaymış gibi anlattı. Dinleyenlerden biri oduncunun sakladığı geyiği aramaya gitti, buldu ve evine getirip karısına, "Bir oduncu rüyasında bir geyik öldürdüğünü görmüş, nereye sakladığını da unutmuş, ben de onu buldum. Bu adam gerçekten hayalperestin biri," dedi.

"Belki de rüyanda geyik öldürmüş bir oduncu gördün. Gerçekten böyle bir oduncu olduğuna inanıyor musun? Ama geyik burada olduğuna göre rüyan gerçek olmalı," diye yanıt verdi karısı.

"Geyiği bir rüyada bulduğumu farz edersek," yanıtını verdi kocası, "hangimizin rüya gördüğüne kafa yormanın ne anlamı var?"

O gece ilk oduncu geyiği düşünmeye devam ederek evine döndü ve gerçekten bir rüya gördü. Rüyasında geyiği sakladığı yeri de, kimin onu bulduğunu da gördü. Şafak vakti diğer

oduncunun evine gidip geyiği buldu. Tartışmaya başladılar ve meseleyi çözüme kavuşturması için yargıcın karşısına çıktılar. Yargıç oduncuya şöyle söyledi:

"Gerçekten bir geyik öldürdün ve bunun bir rüya olduğuna inandın. Sonra gerçekten rüya gördün ve bunun gerçek olduğuna inandın. Ötekiyse geyiği buldu, şimdi seninle tartışıyor, gelgelelim karısı rüya gördüğünü ve rüyasında diğerinin öldürdüğü geyiği bulduğunu düşünüyor. Demek ki kimse bir geyik öldürmedi. Ama burada bir geyik ölüsü olduğuna göre, en iyisi hayvanı aranızda paylaşın."

Bu vaka Cheng kralının kulağına gitti ve Cheng kralı şöyle dedi:

"Peki ya yargıç? Bir geyiğin paylaşıldığını rüyasında görmüş olmasın?"

Lıeh-Tzu, (MÖ 300)

BRAHMANLAR VE ASLAN

Bir köyde birbiriyle arkadaş dört Brahman yaşardı. Aralarından üçü insanların bilebileceklerinin sınırına erişmişti ama sağduyu yoksunuydular. Öteki de bilgiyi hor görüyordu ve sadece sağduyu sahibiydi. Bir gün bir araya geldiler. "Seyahat etmiyorsak, kralların lütfuna ulaşamıyorsak, para kazanmıyorsak kılığın kıyafetin ne önemi var," dediler. "Hepsinden önemlisi seyahat edelim."

Bir süre yol aldıktan sonra en büyükleri, "İçimizden biri, dördüncü kişi çok basit biri ve sadece sağduyusu var. Bilgi olmadan, sadece sağduyuyla kimse kralların lütfuna erişemez. Bu nedenle kazançlarımızı onunla paylaşmayacağız. Evine geri dönsün," dedi.

İkincisi, "Akıllı arkadaşım, sen bilgelikten yoksunsun, evine geri dön," dedi.

Üçüncüsü, "Böyle yol alınmaz. Çocukluğumuzdan beri hep birlikte oynadık. Gel soylu arkadaşım, kazançlarımızdan payına düşeni alacaksın," dedi.

Yola devam ettiler ve bir ormanda bir aslanın kemiklerine denk geldiler. İçlerinden biri, "Bilgimizi ortaya koymak için

iyi bir alıştırma fırsatı. Burada ölü bir hayvan var. Onu yeniden canlandıralım," dedi.

İlki, "İskeleti bir araya toplayalım," diye önerdi.

İkincisi, "Ben derisini, etini ve kanını yerine koyabilirim," dedi.

Üçüncüsü, "Ona can vermeyi biliyorum," dedi.

İlki kemikleri bir araya getirip hayvanın iskeletini ortaya çıkardı; ikinci hayvana deri, et ve kan verdi. Üçüncüsü aslana can verme işine girişirken arkadaşlarını gözlemekte olan dördüncü Brahman, "Bu bir aslan, onu canlandırırsanız hepimizi öldürecek," dedi.

Öteki, "Sen çok basit bir insansın. Bunu yapabiliriz, bilgeliğin yoluna taş koyacak da değilim," dedi.

"Bu durumda," dedi dördüncü adam, "ben şu ağaca çıkana kadar bekleyin."

O ağaca tırmandıktan sonra aslanı canlandırdılar; aslan ayağa kalktı ve üç Brahmanı da öldürdü. Dördüncü adam ağaçtan inip evine dönmek için aslanın uzaklaşmasını bekledi.

Panchatantra, (MÖ II. Yüzyıl)

BİR GOLEM[4]

Eğer erdemliler bir dünya yaratmak isteselerdi bunu yapabilirlerdi. Tanrı'nın kutsal ve ağza alınmaması gereken adlarının harflerini bir araya getiren Rava bir insan yaratmayı başarıp Rav Zera'ya gönderdi. Rav Zera ona seslendi; adam yanıt vermeyince haham, "Sen sihirden yaratılmışsın; tozuna geri dön," dedi.

İki üstat her cuma *Sefer Yezirah*'ı[5] çalışmaya başladılar ve üç yaşında bir kuzu yaratıp daha sonra akşam yemeğinde yiyerek tadını çıkardılar.

Senhedrin, (MÖ 65)

4 Golem, efsanelerde ruhu olmayan, genellikle kilden veya topraktan oluşturulan bir varlıktır. Orta Çağ'da tanrının isimlerinin veya sıfatlarının farklı şekillerde söylenmesi, bu kelimeleri oluşturan harflerin farklı şekilde dizilmesi veya bunların bir kâğıda yazılmasıyla yapılan muska ve tılsımlarla golem yaratılmasına ilişkin birçok efsane doğmuştur. Golem bir Yahudi efsanesinin kahramanıdır; Talmud'da Âdem'in ruh üflenmeden önce bir golem olduğu yazılıdır. (ç.n.)

5 Efsaneye göre dört bin yıl önce Hz. İbrahim tarafından yazılmış olan, adı "Oluşum Kitabı" anlamına gelen Sefer Yezirah, kabalanın en eski temel kitabıdır.

ÜSTADIN GERİ DÖNÜŞÜ

Küçüklüğünden beri Migyur –adı buydu– *olması gereken yerde olmadığını* düşünürdü. Kendini ailesinde yabancı, köyünde yabancı hissediyordu. Rüyalarında Ngari'ye ait olmayan manzaralar görürdü: ıssız kumluklar, keçeden yapılma dairesel çadırlar, bir dağdaki manastır; aynı imgeler uyanıkken de gerçekliği perdeler ya da bulandırırdı.

On dokuz yaşındayken, bu şekillere uygun düşecek gerçekliği bulmaya kesin kararlı olarak kaçtı. Kimi zaman bir serseri, kimi zaman dilenci, kimi zaman işçi, bazen de bir hırsız oldu. Bugün sınırın yakınındaki o yere ulaşmış bulunuyor.

Evi, yorgun Moğol kervanını, avludaki develeri gördü. Kapıdan girdi ve kendini kervana liderlik eden ihtiyar keşişin önünde buldu. Ve birbirlerini tanıdılar: Genç serseri kendini yaşlı bir Budist keşişi olarak, keşişi de yıllar önceki haliyle, kendisinin müridi olduğu zamandaki gibi gördü. Keşiş genç adamda artık yok olmuş olan eski üstadını tanıdı. Tibet'in tapınaklarına yaptıkları hac yolculuğunu, dağdaki manastıra dönüşlerini hatırladılar. Konuştular, geçmişi yâd ettiler; belli bazı ayrıntılardan söz etmek için birbirlerinin lafını böldüler.

*

Moğolların yolculuğunun amacı manastırları için yeni bir lider aramaktı. Eski liderleri öleli yirmi yıl olmuştu ve boşuna onun reenkarnasyonunu beklemekteydiler. Bugün onu bulmuşlardı.

Şafak sökerken kervan yavaş yavaş geri dönmeye başladı. Migyur kumun yalnızlığına, dairesel çadırlara ve daha önceki hayatındaki manastıra geri dönüyordu.

Alexandra David-Neel,
Mystiques Et Magiciens Du Tibet
[Tibet'in Mistikleri Ve Sihirbazları],
1929

ÖFKEDEN KORKMAK

Savaşlarından birinde Ali bir adamı yere devirdi ve kafasını kesmek için göğsüne diz çöktü. Adam onun suratına tükürdü. Ali yerinden doğrularak adamı bıraktı. Neden bu şekilde davrandığını sordukları zaman şu yanıtı verdi:

"Yüzüme tükürdü, ben de onu öfke içinde öldürmekten korktum. Tanrı'nın önünde, düşmanlarımı sadece yüreğim safken öldürmeyi isterim.

Ahmed El Kalyûbî, *Nevâdir*

ANDROMEDA

Ejderha hiçbir zaman Perseus'un onu öldürdüğü sabahkinden daha sağlıklı, uyumlu ve mutlu olmamıştı. Söylentilere göre Andromeda daha sonra Perseus ile bu durumu konuşmuş: Ejderha sakin bir şekilde uyanmış, keyfi son derece yerindeymiş... vs. Bundan Ballard'a söz ettiğim zaman, bu durumun klasiklerde yer almayacak olmasına dertlendi. Yüzüne bakıp ben de bir klasiğim dedim.

Samuel Butler, *Defterler*

RÜYA

Murray bir rüya gördü.

Psikoloji "ölümün ikizi" olan rüya bölgesinde, maddi olmayan benliğimizin avarelikleri sırasındaki maceralarını açıklamaya çalışırken bocalar. Bu anlatıda amaç açıklamak değil: Murray'nin rüyasını aktarmakla yetineceğiz.

Rüya gözleminin en anlaşılmaz aşamalarından biri ayları, yılları kapsayan olayların dakikalar, saniyeler içinde olup bitmesidir.

Murray ölüme mahkûm edilmiş, hücresinde zamanının dolmasını bekliyordu. Gökteki bir elektrik kaynağı koridoru yalayarak masasını aydınlattı. Beyaz bir sayfanın üzerinde bir karınca sağa sola koşturuyor, Murray de bir zarf ile onun yolunu kesiyordu. Elektrikli sandalyeye gece saat dokuzda götürülecekti. Murray böceklerin en bilgesinin bu hareketliliği karşısında gülümsedi.

Koğuşta yedi ölüm mahkûmu vardı. Orada geçirdiği süre zarfında üçünü götürmüşlerdi: Biri kudurmuş gibiydi ve tuzağa düşmüş bir kurt gibi mücadele etmişti; delilikte geri kalmayan bir diğeri ikiyüzlülükle kendini dine vermişti; üçüncüsü

korkağın tekiydi ve bayılmış, bir sedyeyle taşımaları gerekmişti. Murray kendi kendine kalbinin, bacaklarının ve yüzünün kendisi adına nasıl davranacaklarını sordu çünkü bu onun gecesiydi. Saatin az sonra dokuz olacağını düşündü.

Koridorun diğer yanında, hücresinin karşısındaki hücrede sevgilisini ve kendisini tutuklamaya gelen iki polisi öldüren Sicilyalı Carpani yatıyordu. Hamlelerini hücreden hücreye bağırarak bu görünmez rakibiyle pek çok kez dama oynamışlığı vardı.

Carpani tartışılmaz bir müzikal değeri olan gümbür gümbür sesiyle seslendi:

"Eee Bay Murray, kendinizi nasıl hissediyorsunuz? İyi misiniz?"

Sükûnetle "Çok iyi Carpani," diye yanıt verdi Murray ve karıncanın zarfın üzerine çıkmasına izin vererek hayvanı yumuşak bir hareketle taş zemine bıraktı.

"Böylesi hoşuma gider Bay Murray. Bizim gibi erkeklerin erkek gibi ölmeyi bilmeleri gerekir. Gelecek hafta sıra bende. Böylesi hoşuma gidiyor. Son dama partisini kazandığımı unutmayın Bay Murray. Belki gene oynarız."

Carpani'nin kulakları sağır edici kahkahasının izlediği metanetli şakası Murray'yi neşelendirdi; gerçekten de Carpani'nin yaşayacak bir haftası daha vardı.

Tutuklular koridorun ucundaki kapının kilitlerinin açılışının kuru gürültüsünü duydular. Üç adam Murray'nin hücresine kadar ilerledi ve kapısını açtı. İkisi gardiyandı; diğeri Frank idi –hayır, bu eskidendi– şimdiki adı muhterem Francisco Winston idi; sefalet yıllarındaki dostu ve komşusu.

"Hapishane rahibinin yerine geçmeme izin vermelerini sağlayabildim," dedi, sağ elini Murray'ye uzatırken. Sol elinde küçük, aralık bir İncil vardı.

Murray hafifçe gülümseyerek masanın üzerindeki birkaç kitapla bir tükenmezkalemi düzene soktu. Konuşmak isterdi ama ne diyeceğini bilemiyordu. Tutuklular idama aşk cinayeti adını takmışlardı, o da açıklanması mümkün olmayan bir sükûnetle kaderiyle buluşuyordu. Onu elektrikli sandalyeye götürdüler. Bağladılar. Birden kamera, izleyiciler, idamın hazırlıkları ona gerçekdışı göründü. Korkunç bir hatanın kurbanı olduğunu düşündü. Neden onu bu sandalyeye bağlamışlardı? Ne yapmıştı? Hangi suçu işlemişti? Uyandı: Yanında karısı ve oğlu vardı. Cinayetin, sürecin, ölüm cezasının, elektrikli sandalyenin bir rüya olduğunu anladı. Hâlâ bedenini sarsan titremeler sürerken karısını alnından öptü. O anda ona elektrik şokunu verdiler.

İdam Murray'nin rüyasını böldü.

O. Henry

KRALIN SÖZÜ

Godwin'in oğlu, İngiltere'nin Sakson kralı Harold'un kardeşi Tosting iktidar hırsı içindeydi ve Norveç kralı Harald Sigudarson ile ittifak kurdu. (Beriki Konstantinopolis ve Afrika'da savaşmıştı, sancağında Landöda, "Toprak Göçüren" yazılıydı; aynı zamanda da ünlü bir şairdi.) Norveçlilerden oluşan bir orduyla doğu kıyısına çıkıp Jorvik (York) Kalesi'ni ele geçirdiler. Jorvik'in güneyinde Sakson ordusuyla karşı karşıya geldiler. Yirmi atlı süvari düşman hatlarına doğru ilerledi; erkekler gibi atlar da baştan aşağı demir zırhlar içindeydiler. Atlılardan biri bağırdı:

"Kont Tostig burada mı?"

"Burada olduğumu inkâr etmiyorum," dedi Kont.

"Eğer gerçekten Tostig sensen," dedi atlı, "gel de kardeşin seni bağışlasın, dostluğunu ve krallığının üçte birini sana sunsun."

"Evet, kabul ediyorum," dedi Tostig, "peki kral, Harald Sigudarson'a ne verecek?"

"Onu da unutmadı," yanıtını verdi süvari. "Ona altı parça İngiliz toprağı verecek, o çok ulu olduğu için bir tane de fazladan verecek."

"O zaman kralına ölene kadar savaşacağımızı söyle," dedi Tostig.

Atlılar geri döndüler. Harald Sigudarson düşünceli bir tavırla sordu: "Bu kadar düzgün konuşabilen bu atlı kimdi acaba?"

"Harold idi, Godwin'in oğlu."

O gün güneş batmadan Norveç ordusu bozguna uğramıştı. Harald Sigudarson ve kont çarpışmada ölmüşlerdi.

Heimskringla'nın Onuncu Kitabının XCI. Bölümü

TUTSAĞIN YEMİNİ

Cin sarı bakır lambadan kendisini çıkaran balıkçıya dedi ki:

"Ben dininden sapmış cinlerden biriyim, Davud'un oğlu Süleyman'a isyan ettim (huzur içinde olsunlar), yenildim; Davud'un oğlu Süleyman bana Tanrı'nın inancını kabul etmemi ve onun emirlerini yerine getirmemi söyledi. Reddettim; hükümdar beni bu bakır lambaya kapatıp ağzını En Yüce Varlık'ın adıyla mühürledi ve kendisine boyun eğen cinlere beni denizin ortasına atmalarını emretti. Yüreğimden şu sözü verdim: Beni kim özgürlüğüme kavuşturursa ona sonsuza dek zenginlik bahşedeceğim. Ama aradan tam bir asır geçti ve kimse beni özgürlüğüme kavuşturmadı. O zaman yüreğimden şu sözü verdim: Kim ki beni özgürlüğüme kavuşturacak, ona dünyanın bütün sihir sanatlarını öğreteceğim. Ama aradan dört yüz yıl geçti ve ben hâlâ denizin dibindeki lambanın içinde hapistim. O zaman şöyle dedim: Beni özgürlüğüme kavuşturanın üç dileğini yerine getireceğim. Ama aradan dokuz yüz yıl geçti. O zaman umutsuzluğa kapıldım ve Adı En Yüce Olan'a yemin ettim: Kim beni özgürlüğüme kavuşturursa onu öldüreceğim. Ölmeye hazırlan, ah, kurtarıcım."

Binbir Gece Masalları'nda Üçüncü Geceden

NOSCE TE IPSUM[6]

El Mehdi çevresindeki güruhla birlikte General Gordon'un savunduğu Hartum'a yaklaşıyordu. Kuşatma altındaki şehirde taraf değiştirmiş düşmanlar vardı. Gordon onları birer birer yanına çağırıyor ve kendilerine bakmaları için bir ayna gösteriyordu. Bir insanın ölmeden önce yüzünü görmesini adaletli buluyordu.

Fergus Nıcholson,
Antologia De Espejos [Aynaların Antolojisi],
Edinburgh, 1917

6 Kendini tanı.

BİR VEDA

Parker ertesi gün, 16 Eylül'de henüz ölmemişti ama büyük ıstırap içindeydi. Morfin onu sakinleştirmeye artık yetmiyordu; ne bir şey yiyebiliyor ne de içebiliyordu. Onu kamyonun arkasına yerleştirmek için epey uğraştık. Bedenini bir yanından diğerine delip geçen kurşun midesini parçalamıştı. Neyse ki yol yeterince düzgün sayılırdı ve kamyonun sarsıntısı katlanılmayacak düzeyde değildi.

Çok berrak bir ışık, parlak bir güneş vardı. Artık çöldeydik, çalılıklar ve fundalıklar yok değildi ama insanlar ve sürüler için gerekli sudan fazlasıyla uzaktık. Bodur bir ağacın altında devasa bir sırtlan gördüm, uykuya dalmadan önce köpeklerin yaptığı gibi kendi çevresinde dönüp duruyordu; bir saat sonra da bir çift Afrika antilobu gördüm. Bu öküz kadar iri ve ağır hayvanlar kar gibi beyaz tüyleri ve koskocaman, kıvrık boynuzlarıyla tatlımsı bir koku yayan çalılıkta otluyorlardı. Onlara bakmak için kamyonu durdurduk çünkü hiçbirimizin ne daha önce böylesi hayvanlar görmüşlüğü ne de bir daha göreceğimiz vardı. Parker da hayvanları görsün diye doğrulmasına yardım ettik. Ölmeden önce onları görmesi bize önemli geldi.

Vladimir Peniakoff, *Private Army [Özel Ordu]*

SEZGİ

Dediklerine göre Endülüs'ün göbeğinde doktorlar için bir okul varmış. Üstat sormuş:

"Bu hastanın nesi var Pepillo?"

"Bana kalırsa," diye yanıt vermiş talebe, "göğsü ve omzu arasında bir sefalji (ağrı) var ve bu onu yiyip bitiriyor."

"Ve bunu neden söylüyorsun şapşal?"

"Üstadım; çünkü içimden öyle geliyor."

Alfonso Reyes, *El Deslinde [Sınırlama],* 1944

PARALEL HAYATLAR

Konfüçyüs doğduğu zaman yörede bir tekboynuz dolaşmaktaydı. Şekli ve iriliğiyle bir öküze benziyordu. Üstadın annesi hayvanın boynuzuna bir kemer bağladı. Yetmiş yedi yıl sonra tekboynuz yeniden ortaya çıktı ve onu öldürdüler; kemer de koptu. Konfüçyüs şöyle dedi:

"Tekboynuz geri geldi; yıllar geçti; benim ölüm günüm yakındır."

E. R. Huc, *Çin İmparatorluğu*, 1850

SÜPER İNSANI NASIL KEŞFETTİM?

Süper İnsan'ın keşfedilişinin haberi, Bernard Shaw'un ve diğer modern yazarların okurlarının ilgisini çekecektir. Onu ben keşfettim: South-Croydon'da yaşıyordu. Bu buluşum Bay Shaw açısından ciddi bir hayal kırıklığı olacaktı çünkü kendisi yanlış bir ipucunun peşinde, onu Blackpool'da aramaktaydı. Bay Wells'in onu özel bir laboratuvarda gaz halindeki maddelerden yaratma umutlarınınsa öteden beri başarısızlığa yazgılı olduğunu düşünmüşümdür. Croydonlu Süper İnsan'ın normal bir şekilde doğduğunu ve elbette aslında hiçbir şeyinin normal olmadığını kesin olarak söyleyebilirim.

Ebeveyninin dünyaya getirdikleri varlığın fevkaladeliğinden haberleri yoktu tabii. Leydi Hypatia Smythe-Browne (şimdiki adı Leydi Hypatia Hagg) gayretkeş yardımseverliğinden nasibini almış yoksul mahallelerde asla unutulmayacaktır. Sürekli attığı *çocukları kurtarın* çığlığıyla, çocukların gözlere zarar veren canlı renklere boyanmış oyuncaklarla oynamalarına izin verenlerin zalimane ihmalkârlığını kınayıp dururdu. Mor ve kızıl renklere bakmaları yasaklanmayan çocukların yaşlılıklarının ileri dönemlerinde miyop olma riski taşıdıklarına ilişkin

çürütülemez istatistikler ortaya atar ve bu yorulmak bilmez mücadelesinde, elinde boncuklu kırbacıyla, kiracıların evlerinde ne varsa siler süpürürdü. Bu fedakâr hanımefendi tek tek tüm sokakları dolaşarak yoksul çocukların ellerinden oyuncaklarını toplardı; herkesin gözlerini yaşartan bir iyilik. Bu çalışmaları biraz Zerdüştlük dinine olan yeni ilgisi nedeniyle, biraz da vahşi bir sopa darbesiyle yarım kaldı. Söz konusu İrlandalı, münasebetsiz ve ahlaksız bir manavdı. Bir sefahat âleminden evine dönüp yatak odasına girdiğinde Leydi Hypatia'yı, başka bir şey söylememek için insanın üzerinde eğitici bir etki bırakmadığını söyleyebileceğimiz kaba saba bir yağlıboya tabloyu duvardan indirirken yakaladı. Bu cahil ve sarhoş Kelt velinimetine sadece saldırmakla kalmadı, onu hırsızlıkla da suçladı. Bu olaydan sonra Leydi Hypatia'nın aslında pek dengeli olan aklı geçici bir tutulmaya boyun eğdi ve bu tutulma esnasında Doktor Hagg ile bir bağ kurdu.

Doktor Hagg hakkında konuşmaya gerek yok. Britanya demokrasisinin ana endişe kaynağı, cesur Neo-Bireyselci Soy Islahı deneyleri konusunda en küçük bir fikri olanlar kuşkusuz adını duymuşlardır ve birçok kez onu şahsi olmayan bir Varlık'ın şahsi korumasına teslim etmişlerdir. Kendisi çok genç yaşından beri, elektrik mühendisliğinden gelen engin ve sağlam kültürünü dinler tarihine uygulamaktaydı. Kısa bir süre sonra en tanınan jeologlarımızdan biri olup çıktı ve jeologların mirası olan sosyalizmin geleceğini açıkça görür oldu. Başta kendi fikirleriyle aristokrat karısınınkiler arasında incecik ama yine de gözle görülür bir çatlak var gibiydi. Kadın (kendi güçlü, veciz ifadesiyle) yoksulları kendi kendilerinden koruma taraftarıydı; doktorunsa yeni ve iddialı bir metaforu vardı; hayat mücadelesinde ödül, kazananların olmalıdır. Elbette her ikisi de kendi fikirlerinin

kesinlikle modern olduğundan emindiler ve bu aydınlık sıfat içlerini huzurla dolduruyordu. Bunun sonucunda, kültürümüzün bu en yüce iki türünün; büyük hanımefendiyle kendi kendini yetiştirmiş bilimadamının birleşmesi Süper İnsan'ın doğumuyla kutsandı; Battersea'nin tüm işçilerinin gece gündüz bekledikleri varlıktı bu.

Doktor Hagg'ın evini fazlaca zorluk çekmeden buldum: Croydon'un son sokaklarından birinde, bir sıra akkavak ağacıyla çevriliydi. Oraya alacakaranlıkta vardım. Tüm insanlardan daha mükemmel bir varlığa konukluk eden bu evin tanımsız cüssesinde karanlık ve canavarca bir şeyler sezmem anlaşılabilir bir durum. Leydi Hypatia ile eşi beni büyük bir nezaketle karşıladılar ama o sıra on beş yaşını doldurmuş olan, evden ayrı bir odada tek başına yaşayan Süper İnsan'ı hemen göremedim. Ebeveyniyle yaptığım konuşma da bu gizemli yaratığın tüm doğasını açıklığa kavuşturmadı. Solgun ve kaygılı bir yüzü olan Leydi Hypatia, Hoxton'da birçok yoksul eve neşe kattığı grilere ve silik renklere bürünmüştü. Rahminin meyvesinden bir insan anasının kaba saba kibriyle bahsetmiyordu. Cesur bir karar alarak Süper İnsan'ın güzel olup olmadığını sordum.

"Bildiğiniz gibi kendi kıstaslarını yarattı," yanıtını verdi belli belirsiz bir iç çekişle. "O düzlemden bakınca Apollo'dan daha güzel. Bizim daha aşağıdaki düzlemimizdense, yani..." ve tekrar içini çekti.

İçimden gelen korkunç bir dürtüyle, bir anda, "Saçı var mı?" diye sordum.

Uzun ve ağır bir sessizlik oldu. Doktor Hagg yumuşak bir tonla: "Bu düzlemdeki her şey farklı... bizim saç adını verdiğimiz şey, yani..."

"Sence," diye mırıldandı karısı, "sence tartışmalara engel olmak için başkalarıyla konuşurken 'saç' kelimesini kullansak?"

"Belki de haklısın," dedi doktor bir an sonra. "Öyle bir şey hakkında benzetmelerle konuşmak şart."

"Peki ama saç değilse nedir bu kahrolası şey!" dedim. Geridiğim belliydi, "Saç değilse ne yani? Tüy mü?"

Hagg korkunç bir sesle, "Bizim tüy kavramımıza göre tüy değil," yanıtını verdi.

Sabırsızlıkla ayağa kalktım.

"Neyse ne! Onu görebilir miyim?" diye sordum. "Ben gazeteciyim ve beni buraya getiren hem merakım hem de gururumdur. Süper İnsan'ın elini sıktım diyebilmek hoşuma giderdi."

Karıkoca da ayağa kalkmışlardı ve son derece huzursuzdular.

"Anlayacağınızı umuyorum," dedi Leydi Hypatia o albenili büyük hanımefendi gülümsemesiyle, "... ellerden söz ediyorsak eğer... onun yapısının çok farklı olduğunu anlayabilirsiniz sanırım..."

Tüm nezaket kurallarını hiçe saydım. İnanılmaz yaratığın içinde bulunduğu kuşku götürmeyen odanın kapısına doğru bir hamle yaptım. İçeri girdim: Oda karanlıktı. Hüzünlü ve zayıf bir inilti duydum; iki çığlık birden sırtımda patladı:

"Bu ne tedbirsizlik!" Doktor Hagg ellerini başına götürmüştü. "Onu hava akımına maruz bıraktınız. Süper İnsan öldü!"

O gece Croydon'dan ayrılırken cenaze giysileri içindeki insanların insan formunda olmayan bir tabut taşıdıklarını gördüm. Başımızın üzerinde rüzgâr uğulduyor ve kozmik bir cenazenin sorguçları gibi eğilip sallanan akkavak yapraklarını dalgalandırıyordu.

G. K. Chesterton

KRALI UYANDIRMAK

Ordularının 1753'te bozguna uğramasından sonra, Kanada'daki Fransız ajanlar yerliler arasında Fransa kralının son yıllarda sürekli uyuduktan sonra nihayet uyandığı ve ilk sözcüklerinin şunlar olduğu söylentisini yaydılar: "Benim Kızılderili oğullarımın ülkesini ele geçiren İngilizleri derhal oradan atmak gerek." Tüm kıtaya yayılan bu haber ünlü Pontiac isyanının nedenlerinden biri oldu.

H. Desvıgnes Doolıttle,
Rambling Thoughts On World History
[Dünya Tarihi Üzerine Öylesine Düşünceler],
Niagara Falls, 1903

BİR LİDERİN ÖLÜMÜ

Mızraklı askerleri düzenli ordular tarafından bozguna uğratılınca, Cacharí bugün kendi adını taşıyan ırmağın kıyısında ölüme terk edildi. Çevrede yaşayanlar aklını kaçırmış ve ölmek üzere olan çete reisinin savaşmaya devam etmek istercesine iki gün iki gece bağırdığını anlattılar: "Cacharí burada, Cacharí, Cacharí."

León Rıvera,
Bocetos De Un Asistente
[Bir Asistanın Eskizleri],
La Plata, 1894

TAVSİYE

İskoçya'daki eski savaşlardan birinde Douglas klanının lideri düşmanın eline düştü. Bir gün kuledeki odasına bir tabağın içinde yabandomuzu kafası getirdiler. Douglas kesik kafayı görünce kaderinin mühürlendiğini anladı. O gece kafasını kestiler.

George D. Brown,
Gleanings İn Caledonian Byways
[Kaledonya Yollarından Derlemeler]
Dunbar, 1901

AÇIKLAMA

İflah olmaz bir kuşkucu olan Wang Ch'ung Zümrüdüanka'nın soyağacını kabul etmiyordu. Ona kalırsa yılanın balığa, farenin kaplumbağaya ve geyiğin, huzur ve sükûnet dönemlerinde tekboynuza dönüşmesi gibi, kaz da Zümrüdüanka'ya dönüşmüştü. Bu dönüşümleri "elverişli bir sıvıya" bağlıyordu ki bu sayede Hıristiyan çağından 2356 yıl önce İmparator Yao avlusunda kırmızı renkli çimen yetiştirirmiş.

Edwın Broster,
Addenda To A History Of Freethinking
[Bir Özgür Düşünceler Tarihine Ekler],
Edinburgh, 1887

BİR İSKENDER MİTİ

Robert Grave'in, Büyük İskender'in Babil'de ölmediğini ama ordusunu kaybedip Asya'ya gittiği rüyasını anlattığı şiirini kim hatırlamaz ki? İskender bu bilinmez coğrafyada epeyce başıboş gezindikten sonra sarı ırktan bir orduya rastlar ve doğuştan savaşçı olduğu için askere yazılır. Böyle yıllar geçer ve maaşların ödendiği bir gün, İskender şaşkınlıkla kendisine verilen altın liraya bakakalır. Paranın üzerindeki suretini tanıyarak şöyle düşünür: Makedonyalı İskender iken Darius'a karşı kazandığım bir zaferi kutlamak için bu parayı bastırmıştım.

Adrienne Bordenave,
La Modification Du Passé Ou La Seule Base De La Tradition [Geçmişin Değiştirilmesi Ya Da Geleneğin Tek Temeli],
Pau, 1949

İNANCIN GÜCÜ

Orléans dükünün orduları Zaragoza'yı kuşattıkları zaman kentteki din adamları, halkı, bu orduların bir büyücünün yarattığı görünümlerden ibaret olduğuna ikna ettiler.

Voltaire,
Le Siècle De Louis XIV
[XIV. Louis'nin Yüzyılı]

ESER VE ŞAİR

Hindu şair Tulsi Das, Hanuman ile maymunlardan oluşan ordusu hakkında bir destan yazdı. Yıllar sonra kralın biri onu taştan bir kuleye hapsetti. Tulsi Das hücresinde meditasyon yapmaya başladı. Bu meditasyondan maymunlar ordusuyla birlikte Hanuman çıkarak şehri istila etti, taş kuleyi yıkarak şairi kurtardı.

R. F. Burton, *Indica*, 1887

SOYARITIMI

Kaliteli bir hanımefendi, püriten bir vaiz olan Bay Dodd adında bir adama çılgınlar gibi âşık olmuş ve kocasına bir aziz ya da bir melek dünyaya getirmek için yatağı kullanmalarına izin vermesi için yalvarmış; ama vakti geldiğinde, doğum normal olmuş.

Drummond, *Ben Ionsiana*, 1618 Civarı

NAPOLİ DİLENCİSİ

Napoli'de yaşadığım malikânenin kapısında bir dilenci otururdu, ben de arabama binmeden önce ona bozuk paralar atardım. Günün birinde bana asla teşekkür etmemesine şaşırarak dilenciye baktım; o zaman dilenci sandığım şeyin aslında yeşile boyalı, içinde renkli toprak ve yarı çürümüş birkaç muz bulunan ahşap bir kutu olduğunu gördüm.

Max Jacob, *Le Cornet A Dés [Zar Külahı]*, 1917

OMNE ADMIRARI

Macedonio Fernández, Dabove'a[7] dalıp gitmişti. Masanın altında bir köpek vardı. Macedonio şöyle bir gözlemde bulundu:

"Bu köpek ne kadar da akıllı. Elimi bir parça et sanmıyor. Güçlü bir entelektüel, *che*."

Estanıslao González,
Apuntes De Un Vecino De Morón
[Bir Móron Sakininin Notları], Morón,
1955

7 Santiago Dabove (1889-1951); Arjantinli yazar. J. L. Borges ve M. Fernandez'in yakın arkadaşıdır. (ç.n.)

HER İNSAN BİR DÜNYADIR

Santos Âlvarez'lerden Don Miguel'in zenginliğe inanmamak için özel nedenleri vardı. Bu konuda derin derin düşünerek vardığı sonuca göre, *oradan oraya* gezen yirmi beş lira ve birtakım elmaslar söz konusuydu; bunlar elden ele dünyayı dolaşıp duruyorlardı. Elinde bir kez lira tutmuşluğu vardı, bunu kesinlikle hatırlıyordu. Elmaslara gelince, o ana dek sadece gözleriyle gördüğü kadarıyla biliyordu.

Don Miguel Eski Kıta'nın en çok üşüyen insanlarından biriydi. Ağustos ayında bile kimse onu sokakta üzerinde hırkası, paltosu, şapkası, atkısı, eldivenleri olmadan gördüğünü söyleyerek övünemezdi. Elbette ki yaz aylarında *baston banyolarını* almayı ihmal etmezdi; bu, banyo küvetini ılık suyla doldurmak, gömleğinin kollarını yukarı sıvamak ve buz gibi suya her gün kullandığı bastonunun ucunun üçte ikisini sokmak anlamına geliyordu. Bastonun emdiği serinliğin bir an titremesine yettiğini söylerdi. Anında gerektiği şekilde sarınır sarmalanır ve büyük önlemlerle odadan çıkardı (bu uygulamaya hidroterapi adını vermişti).

Diccionario Enciclopédico Hispanoamericano,
XVIII, 688, 689 [Latin Amerika Ansiklopedik Sözlüğü]

BİR TANRI İSKENDERİYE'Yİ TERK ETTİ

Derler ki o gece Sezar'ın ordularının komutanı Antonius tarafından kuşatıldığında, İskenderiye şehri olabileceklerin dehşeti ve bekleyişiyle kesif bir sessizliğe gömülmüş ve büyük kaygı içindeyken, giderek artan bir şekilde müzik aletlerinin akortlarının yankıları, şarkı söyleyen, satirik danslar eden geniş bir kalabalığın şamatası duyulmuş; sanki kaygılı bir Bacchus[8] alayı geçiyormuş gibi. Bu kalabalık şehir merkezinden yola çıkarak düşman karargâhına giden yola açılan kapıya ilerlemiş; kapıdan çıkar çıkmaz bu son derece gürültülü mutlu keşmekeş usulca sönüp gitmiş. Bu tür şeylere değer verenlere göre, bu Antonius'a gönderilen ve Bacchus tarafından terk edildiğini haber veren bir sinyalmiş: Kendisine benzediğini söyleyip caka sattığı ve samimiyetle güvendiği tanrıymış bu.

Plutarkhos, *Paralel Hayatlar*

8 Antik Yunan'da Baküs kültüne kendi adamış kadınlar, Baküs rahibeleri. Dönemin felsefi düşüncesi üzerinde etkileri büyüktür. (ç.n.)

MÜRİT

Güzeller güzeli Hsi Shih alnını kırıştırdı. Çirkin bir köylü kız ona hayranlıkla bakakalmıştı. Onu taklit etmeye heveslendi, somurtmaya çabalayarak alnını kırıştırdı. Sonra sokağa çıktı. Zenginler kendilerini evlerine kilitlemiş, çıkmayı reddediyorlardı; yoksullar yanlarına çocuklarını ve karılarını katmış, başka ülkelere göç ediyorlardı.

Herbert Allen Gıles, *Chuang Tzu*, 1889

DOKUZUNCU KÖLE

Şirvan prensi İbrahim, fatihinin tahtının eteğini öptü. İpekliler, değerli taşlar ve atlardan oluşan armağanlarını sundu; Tatarların âdeti olduğu üzere her birinden dokuz adet vardı, ama izleyicilerden biri sadece sekiz köle olduğunu tespit etti. İbrahim, *dokuzuncusu benim* diye açıklayınca, bu şekilde pohpohlanmak Timur'u gülümsetti.

Gıbbon,
Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş Ve Çöküş Tarihi,
LXV.

BİR MUZAFFER

Himilco'da[9] başka türlü bir sevecenlik *görülür,* şöyle ki, Sicilya'da büyük zaferler kazandığı halde bu esnada orduda yayılan bir salgın hastalık nedeniyle çok insan kaybettiği için Kartaca'ya zafer kazanmış gibi değil, dul giysileri içinde, köleler gibi pelerini, başlığı çözük halde dönmüş, evine varınca da kimseyle konuşmadan ölüme teslim olmuştur.

Saavedra Fajardo,
Idea De Un Príncipe Político-Cristiano
[Politik-Hıristiyan Bir Prens İdeası, XCVI. Cilt],
1640,

9 Akdeniz'den çıkarak Fransa'nın kuzeybatı kıyılarına ulaşan ilk Akdenizli denizcilerdendir. MÖ 6. yüzyılın sonları, 5. yüzyılın başlarında yaşadığı tahmin edilir, Kartacalıdır. Hakkında çok az şey bilinmektedir ve yolculuklarının kaydı yoktur. (ç.n.)

MUCİZELERDE İTİDAL ÜZERİNE

Bertrand Russell, Anatole France'ın Lourdes'daki anekdotunu hep aklında tutmuş anlaşılan. Mağaranın[10] girişinde koltuk değnekleriyle gözlüklerin üst üste yığıldığını gören France şöyle sormuş:

"Nasıl yani? Takma bacak yok mu?"

John Wısdom, Multum Y
Parvo [Az Ve Öz],
Philadelphia, 1929

10 Fransa'nın Lourdes kasabasında, şimdi Notre-Dame de Lourdes kutsal alanının bir parçası olan, Lourdes hayaletlerinin görüldüğü orijinal mağara. Birçok farklı yerlerde replikaları bulunur. (ç.n.)

TEHLİKELİ SİHİRBAZ

Mormonluğa inancını yitiren bir din adamı Joseph Smith'e,[11] yani peygambere giderek ondan bir mucize gerçekleştirmesini istemiş. Smith şöyle yanıt vermiş:

"Peki bayım. Sizin seçiminize bırakıyorum. Kör mü yoksa sağır mı olmak istersiniz? Felç mi, yoksa bir elinizi kurutmamı mı tercih edersiniz? Konuşun, Hz. İsa adına dileğinizi yerine getireceğim."

Din adamı bocalayarak istediğinin bu sınıftan bir mucize olmadığını söylemiş.

"O zaman bayım," demiş Smith, "Mucizesiz kalacaksınız. Sizi ikna etmek için başkalarına zarar verecek değilim."

M. R. Werner, *Brigham Young*, 1925

11 Joseph Smith (23 Aralık 1805-27 Temmuz 1844), Mormonluk adıyla bilinen İsa Meşih'in Son Zaman Azizler Kilisesi'nin kurucusu olup ilk başkanı ve Mormon peygamberlerinden biridir.

ABARTMAYALIM

Ming Tang, evrenin şekline sahip, evren üzerinde hâkimiyet kurmayı sağlayan büyülü bir yapıydı. Kadim kitaplara bakılırsa saman çatılı bir kulübe olmalı. İmparatoriçe Wu Hou bu kadar tevazuya razı gelmeyerek arşa yükselen dev ve görkemli bir Ming Tang dikti.

Arthur Walley, *Li Po*

KALE

Böylece devasa bir kalenin önüne geldi. Binanın cephesine şu harfler kazılıydı: "Hiç kimseye ait değil ve herkese ait; içeri girmeden önce zaten buradaydın ve çıktığında da burada kalacaksın."

Diderot, *Kaderci Jacques*, 1773

HEYKEL

Sais'teki[12] tanrıça heykelinin üzerinde şu bilmece gibi sözler yer alır: "Ben olmuş olan, olmakta olan ve olacak olan her şeyim ve (şimdiye kadar) hiçbir ölümlü benim peçemi kaldırmadı."

Plutharkos, *İsis Ve Osiris*, Dokuzuncu Paragraf

12 Sais: Mısır'ın kuzeyinde kurulmuş bir antik kent. Nil Irmağı'nın Kanopos kolu üzerinde yer alır. (ç.n.)

UYARI

Kanarya Adaları'nda bronzdan yapılma dev gibi bir atlı heykeli dikilidir. Süvari kılıcıyla Batı'yı gösterir; kaidede de şunlar yazılıdır: "Dönün. Arkamda hiçbir şey yok."

R. F. Burton,
[1001 Gece, II, 141]

VILLENALININ AKLİ MELEKELERİ

Iniesta beyinin ölümünden kısa bir süre sonra simyacılar, diğer aydınlar ya da üçkâğıtçılar kendisinin ününden faydalanmaya ve onun adını taşıyan ya da ünlü kütüphanesinde bulunduğu varsayılan şüpheli kitaplar icat etmeye başladılar. Bunlardan biri *hazinenin ya da kilidin* kitabıydı ve yalan yanlış olmasından daha da kötüsü, Bilge Alfonso'nun şanlı anısına adanmış olmasıydı. Ama bu konuda daha ilginç ve önemli olan, *Kordobalı yirmi bilge* tarafından D. Enrique de Villena'ya[13] yazıldığı iddia edilen *mektuptur*. Bu harikulade belgede, ona muhteşem akli melekelerin yanı sıra *heliotrophia* taşıyla güneşi kızartmak, *ohelonit*ler aracılığıyla geleceği tahmin etmek, *andromeda* bitkisini kullanarak görünmez olmak, *baxillo de arambre* bitkisi sayesinde canı istediğinde gök gürletip yağmur yağdırırken *yelopia* bitkisiyle de havayı küresel bir şekilde dondurmak gibi yetiler de atfedilir. D. Enrique mektuba yanıtında öğrencilerine alegorik bir rüyasını anlatır: Bilimlerin evrensel üstadı Hermes Trismegistus bir

13 Henry de Villeine ve Enrique de Aragón olarak da bilinen Enrique de Villena, İspanyol bir asilzade, yazar, ilahiyatçı ve şairdir. Aynı zamanda, Aragon'un eski kraliyet hanedanı olan Barcelona Evi'nin son meşru üyesidir. (ç.n.)

tavus kuşuna binmiştir, gelip Villena'ya tüyden bir kalem, üzerinde geometrik figürler olan bir levha, harika sarayının anahtarını ve son olarak da büyük simya sırrını kilit altında tutan dört anahtarın içinde bulunduğu sandığı verir.

Menendez Ve Pelayo,
Antología de poetas líricos castellanos
[Lirik Kastilyalı Şairler Antolojisi]

OYUNLARIN GÖLGESİ

Mabinogion dizisini[14] oluşturan hikâyelerden birinde, orduları yakındaki bir vadide çarpışıp birbirini yok ederken satranç oynayan iki düşman kraldan söz edilir. Haberciler savaş haberleriyle gelirler; krallar onları duymaz; ikisi de oyun masasına eğilmiş, altın satranç taşlarını oynatmaktadırlar. Yavaş yavaş savaşta olup bitenlerin oyunun hamlelerini takip ettiği anlaşılır. Akşama doğru krallardan biri masayı devirir çünkü şah-mat olmuştur ve kısa bir süre sonra kanlar içinde bir atlı gelerek şu haberi verir: "Ordun kaçıyor, krallığını kaybettin."

Edwın Morgan,
The Week-End Companion to Wales and Cornwall
[Galler ve Cornwall İçin Hafta Sonu Rehberi]
Chester, 1929

14 12 ve 13. yüzyılda, Orta Galler bölgesinde kaleme alınan ve sözlü geleneğe ait hikâyeleri bünyesinde toplayan eser. (ç.n.)

OYUNLARIN GÖLGESİ

1893 yılında, Fransızlar Madagaskar'ın başşehrini kuşattıkları zaman din adamları kentin savunmasına *alfanorona* (bir tür satranç) oynayarak katılırlar; hem kraliçe hem de halk bu müsabakayı büyük bir kaygıyla izler çünkü geleneklere göre bu oyun, askeri birlikler zaferi kazanabilsin diye oynanmaktadır.

Celestıno Palomeque,
Cabotaje en Mozambique
[Mozambik'te Kabotaj]
Porto Alegre

SUÇLU GÖZLER

Rivayete göre adamın biri dört bin dinara bir genç kız satın almış. Bir keresinde kıza bakıp ağlamaya başlamış. Kız neden ağladığını sormuş; adam da şöyle yanıt vermiş:

"O kadar güzel gözlerin var ki bana Tanrı'yı sevmeyi unutturdular."

Genç kız yalnız kaldığı zaman gözlerini kör etmiş. Onun bu halini gören adam üzüntü içinde, "Neden kendine böyle bir kötülük yaptın? Değerini düşürdün," demiş.

Kız, "Benim hiçbir şeyimin seni Tanrı sevginden ayırmasını istemiyorum," yanıtını vermiş.

O gece adam rüyasında şöyle bir ses duymuş: "Genç kız değerini senin için düşürdü ama bizim için yükseltti ve onu elinden aldık." Uyanınca yastığının altında dört bin dinar görmüş. Genç kız ise o gece ölmüş.

Ahmed Eş Şirvani,
[Hadikatü'l Efrah]

BİR ÖZLEM

Li Su darağacına yürürken oğluna şöyle dedi:
"Ah, keşke Shangts'ai'de, beyaz köpeğimizle tavşan avlıyor olsaydık."

Arthur Waley,
Po Chu – I

PEYGAMBER, KUŞ VE AĞ

Geleneksel bir İsrail anlatısına göre bir peygamber ağ kurulu bir tuzağın yanından geçerken yakınlardaki bir kuş şöyle demiş:

"Ey Tanrı'nın peygamberi, hayatında beni yakalamak için buraya bu ağı geren kadar basit bir adam gördün mü? Beni yakalayacakmış, ki yaptığını görüyorum üstelik!"

Peygamber uzaklaşmış. Dönüşünde kuşu ağa düşmüş halde bulmuş.

"Çok tuhaf," demiş, "daha demin bu konuda bol keseden atıp tutan sen değil miydin?"

"Peygamber efendi," yanıtını vermiş kuş, "ecelimiz gelince ne gözümüz işe yarar ne de kulağımız."

Ahmed El Turtuşî,
[Sirâcü'l Mülûk]

SEMAVİ GEYİKLER

Tzu Puh Yü, madenlerin derinliğinde semavi geyikler yaşadığını iddia eder. Bu muhteşem hayvanlar yeryüzüne çıkmak istemiş, bu nedenle madencilerden yardım talep etmişler. Onlara yardımlarının karşılığında değerli madenlerin damarına kadar rehberlik etme sözü vermişler; ancak bu numaraları fos çıkınca geyikler madencileri rahatsız etmeye başlamış, madenciler de onları yakalayıp galerilere hapsetmiş, ayaklarına kireç döküp hareketsiz bırakmışlar. Bazen geyikler sayıca üstünlük sağlar ve madencilere ölümüne işkence ederlermiş.

Gün ışığına çıkmayı başarabilen geyikler ise salgın hastalık yayan pis kokulu bir sıvıya dönüşmüşler.

G. Willoughby-Meade,
Chinese Ghouls and Goblins
[Çinli Gulyabaniler ve Cinler]
1928

AŞÇI

Hanımefendi ve beyefendi son derece obur, etine dolgun ve mesafeliydiler. Aşçı ilk kez elinde bonesiyle karşılarına dikilip "Müsaadenizle memnun kalıp kalmadığınızı sorsam?" dediğinde, "Kâhya aracılığıyla sana bildiririz," diye yanıt verdiler.

İkinci soruşunda hiç yanıt vermediler. Üçüncü sefer onu kovmayı düşündüler, ama eli çok lezzetli bir aşçı olduğu için adam paçayı kurtardı. Dördüncüsünde (Aman Tanrım! Kentin dışında yaşıyorlardı, hep yalnızdılar ve çok sıkılıyorlardı); dördüncüsünde başladılar:

"Kapari sosu harikaydı, ama keklik kanepesi biraz sert kalmıştı.

Spordan, politikadan, dinden söz etmeye başladılar. Bir hayaletten başka bir şey olmayan aşçının istediği de buydu.

Max Jacob,
Le Cornet a Dés
[Zar Külahı]
1917

POLEMİKÇİLER

Yerel pazarda bir araya gelmiş olan köylüler yazı ve fonetik üzerine sohbet etmekteydiler. Santiagolu Albarracín ne okuma ne de yazma bilirdi ama *trara* sözcüğünün (üzerinde mate çayı demlenen demirden üçayak) yazılamayacağını varsayıyordu. Yine kara cahil olan Crisanto Cabrera ise ağızdan çıkan her sözün yazılabileceğini savunuyordu. "*Trara* yazabilirsen herkese içki ısmarlayacağım," dedi Santiagolu. "Ben varım," dedi Cabrera, bıçağını çıkardı ve ucuyla toprak zemine bir şeyler karaladı. Arkasından onu izleyen ihtiyar Âlvarez yere baktı ve "Evet, apaçık işte: *trara*," dedi.

Luıs L. Antunano,
Cincuenta años en Gorchs. Medio siglo en campos de Buenos Aires
[Gorchs'da Elli Yıl, Buenos Aires Kırsalında Yarım Asır]
Olavarría, 1911

ÖDLEĞİN ŞAŞKINLIKLARI

Orduda bir isyan patlak verdi. Bir *korasiano*[15] atını eyerlemek için biniş takımlarının üzerine atıldı ama o karmaşa içinde dizgini hayvanın kuyruğuna taktı ve ata şöyle söyledi: "Alnın nasıl da genişledi ve yelen nasıl da uzadı!"

Ahmed El İbşîhî,
El-Müstatref

15 Cora bölgesinden olan. (ç.n.)

ANAHTARLARIN İADESİ

Roma lejyonları Kudüs şehrini kuşattıkları zaman, kılıç marifetiyle öleceğini bilen başrahip tapınağın anahtarlarını Tanrı'ya iade etmek istedi. Anahtarları göğe doğru fırlattı, Tanrı'nın eli de uzanıp anahtarları aldı. Bunların tamamı Baruch Apokalipsi'nde[16] çoktan ona vahiy edilmişti.

Mişna Taanit, XXIX. bölüm

16 İki farklı Yahudi metnidir, kanonik değildirler. I. yüzyılın sonlarında, II. yüzyılın başlarında ve MS 70'te Kudüs Romalıların eline geçtiğinde yazılmışlardır. (ç.n.)

EĞİTİMLİ MEZARLAR

Hyrkania'da halk sokak köpeklerini besler: iri ve soylu evcil köpeklerdir bunlar. Bilirsiniz ki bu topraklarda en iyi köpek soylarından biri yetişir. Bu köpeklerin her birini kendi melekelerine göre eğitir, ölümlerinden sonra da yer ve bunun en iyi mezar olduğuna inanırlar.

Cicero, [*Tusculum Tartışmaları*, I. kitap]

GÖZLEYENLER

Güney Trinidad adasındaki kara yengeçleri tam bir kâbustur. Her köşeden, her taşın altından sizi gözlerler. Ölü ve röntgenci gözleriyle adımlarınızı izleyerek sanki şöyle derler: "Bari bir kayıp düşsen ya... gerisini biz hallederiz." Bu adanın herhangi bir yerinde yatıp da uykuya dalmak intiharla eşanlamlıdır... Kımıldamadan ayakta duruyorsanız gözlerini üzerinize sabitleyip botlarınızı ısırırlar. Yalnız bir insanı delirtmeye muktedir bu hayvanların bir özelliği de, az ya da çok sayıda olmaları fark etmez, hepsinin size bakmasıdır... Renkleri sarı ve kırmızıdır ve örümcekleri saymazsak Tanrı'nın bu topraklarındaki en iğrenç hayvanlardır muhtemelen.

Apsley Cherry Garrard,
The Worst Journey in the World
[Dünyadaki En Kötü Yolculuk]

SİRENLERİN SESSİZLİĞİ

Yetersiz ve hatta çocuksu kaynakların bile bir kurtuluş aracı olabileceğine dair bir kanıt:

Odysseus sirenlerden korunmak için kulaklarını balmumuyla tıkayıp kendini teknenin direğine bağlar. Buna benzer bir şey çok eski zamanlardan beri yapılıyordu mutlaka, sirenlerin büyüsüne kapılıp da şimdi çok uzaklara gitmiş olanlar hariç bütün seyyahlar bunu yapmıştır elbette; ama tüm dünyada bunun bir çare olmadığı da biliniyordur. Sirenlerin şarkıları her şeyin içine sızıyordu ve baştan çıkanların tutkusunun zincirlerden ve yelken direklerinden daha sağlam şeyleri kırmışlığı vardı. Ulysses bunlardan haberdar idiyse de üzerine düşünmemişti. Bir avuç balmumuna, zincirlerinin gücüne güveniyordu ve bu küçük kurnazlıklarından memnuniyet duyarak masum bir neşeyle sirenlerle buluşmak üzere yelken açmıştı.

Ancak sirenlerin şarkılarından daha korkunç bir silahları olduğu ortaya çıktı. Sessizlikleri. –Böyle bir şey olmamıştı ama– şarkılarından paçasını kurtarabilmiş bir insan hayal edilebilirdi belki, ama kimse kendini onların sessizliğinden kurtaramazdı. Onları kendi gücüyle yenmiş olma duygusuna ve bunun

sonucunda ortaya çıkan, her şeyin üstesinden gelen karasevdaya direnç gösterebilecek dünyevi hiçbir şey yoktu.

Gerçekten de Ulysses vardığında bu muhteşem şarkıcıların hiçbiri şarkı söylemiyordu; belki böylesi bir rakibe ancak sessizlikle karşılık verilebileceğini düşündükleri için, belki de balmumundan ve zincirlerden başka bir şey düşünmeyen Ulysses'in yüzündeki mutlu ifade onlara her türlü şarkıyı unutturduğu için.

Ama Ulysses, deyim yerindeyse, onların sessizliğini duymuyordu; şarkı söylediklerini ve kendisinin şarkılarından paçayı kurtardığını sanıyordu. İlk başta belli belirsiz sirenlerin boyunlarının büküldüğünü, ağır solumalarını, gözyaşlarıyla ıslanmış gözlerini, aralık ağızlarını gördü ve tüm bunların kulağına varamadan çevresinde yankılanıp sönümlenen aryaların bir parçası olduğunu zannetti. Ama bir süre sonra her şey onun soyutlanmış bakışlarına geri döndü; sanki sirenler onun azmi karşısında yok oluyor, tam da en yakınlarına vardığında varlıkları tamamen ortadan kalkıyordu.

Ve sirenler –her zamankinden de güzeldiler– geriliyor, eğilip bükülüyor, yüzgeçlerini açıp kayaya seriyor; gür saçlarını rüzgârda özgürce dalgalanmaya bırakıyorlardı. Artık baştan çıkarmaya çalışmıyorlardı: Sadece, bu hâlâ mümkünken Ulysses'in iki iri gözünün yansısını yakalamak istiyorlardı.

Sirenlerin bilinçleri olsaydı, hazır fırsat çıkmışken yok edilebilirlerdi. Ama yaşamaya devam ettiler ve ellerinden sadece Ulysses kaçabildi.

Geri kalanı için gelenekte bir de sonsöz sunuyor. Söylenenlere göre Ulysses o kadar fesat, kurnazlıkta o kadar ustaymış ki kader tanrıçası bile onun varlığının en derin yerine nüfuz edememiş. Belki de bu nedenle –insan mantığı bunu

kavrayamayacak olsa da– sirenlerden gerçekten susmalarını istemiştir ve... en kolay şu şekilde ifade edebiliriz... rütbe zoruyla kendilerine ve tanrılara yukarıda bahsi geçen simülasyonu dayatmıştır.

Franz Kafka

TOKAT

Kimileri güzel Halderga gibi haindir. Üç koca eskitmiş ve hepsinin de ölümüne neden olmuştu. Son kocası Gunnar Lithend hepsinden daha cesur ve iyi huyluydu. Bir keresinde kadın huysuzluğu abartmış, o da kadına bir tokat atmıştı. Halderga bunu hiç bağışlamadı. Yıllar sonra düşman evlerini kuşattı. Kapılar kapalıydı, ev sessizliğe gömülmüştü. Düşmanlardan biri bir pencerenin pervazına kadar tırmandı ve Gunnar onu bir mızrakla delip geçti.

Evi kuşatanlar, "Gunnar evde mi?" diye sordular.

"Onu bilmem ama mızrağı evde," dedi yaralı adam ve dudaklarında bu şakayla öldü.

Gunnar üzerlerine ok yağdırıyordu ama sonunda içlerinden biri yayının kirişini koparmayı başardı.

Gunnar uzun, parlak, sarı saçları olan Halderga'ya, "Bana saçlarından bir yay kirişi ör," dedi.

"Hayatın bu tele mi bağlı?"

"Evet," yanıtını verdi Gunnar.

"O zaman attığın o tokadı hatırlayacak ve ölümünü seyredeceğim."

Böylelikle Gunnar öldü, onu alt edenler çok kalabalıktı ve köpeği Samr'ı da öldürdüler, ama ancak Samr bir adamı öldürdükten sonra.

Andrew Lang,
Essays in Little
[Küçük Denemeler]
1891

HALIDAKİ MOTİF

Henry James'in hikâyesini hatırladım, *Halıdaki Motif:* Birçok romanı yayımlanmış bir edebiyat adamının hikâyesidir. Yazar, bir okurunun, hikâyelerinin hep aynı temanın çeşitlemeleri olduğunu ve Doğu halılarındaki motiflere benzer tek bir motifin hepsinde geçtiğini fark etmediğini duyduğunda çok şaşırır. Yanılmıyorsam romancı bu sırrı açıklamadan ölür ve hikâye çok incelikli bir şekilde sonlanarak o birçok ciltte gizlenmiş, kendini tekrarlayan resmi keşfetmeye hayatını adayan okurla bizi baş başa bırakır.

Arthur Machen,
The London Adventure
[Londra Macerası]
1924

PERS ÜLKESİNİN BÜYÜK TİMURLENK'İ

Timurlenk akşamları tüccar kılığına girerek halkın sesini duymak için şehrin aşağı mahallelerinde dolaşırdı. Konuyu kendisi açardı.

"Peki ya Büyük Timur?" diye sorardı, "Büyük Timur hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Her seferinde çevresinde bir küfür, lanet, ateşli yakınmalar korosu yükselirdi. Tüccar halkın öfkesini hisseder ve bu öfke ona da bulaşırdı, içi öfkeyle kabararak kendisine edilen küfürlere katkıda bulunurdu.

Ertesi gün sarayında savaşlarla, koalisyonlarla, düşmanlarının entrikalarıyla ve bütçedeki büyük açıkla uğraşırken, Büyük Timurlenk halka sinirlenirdi.

"Bu cahiller, diye düşünürdü, bir imparatorluğun dizginlerini elde tutmanın ne demek olduğunu biliyorlar mı! Onların küçük çıkarlarıyla, yoldaş dedikodularıyla uğraşmaktan başka yapacak işim yok mu sanıyorlar?"

Ama ertesi gece tüccar tekrar taşkınlıklar, rüşvetler, yalan dolanlar, askerlerin tacizleri, memurların adam kayırmaları üzerine ufak tefek hikâyeler duyar ve yine öfkesi kabarırdı.

Bir süre sonra tüccar, Büyük Timurlenk'e karşı bir komplo hazırladı: Kurnazlığı, değeri, hükümet sırları hakkındaki bilgisi, savaş sanatlarındaki üstünlüğü onu sadece bu komplonun değil, halkının da liderine dönüştürüyordu. Ama sarayındaki Büyük Timurlenk onun tüm planlarını bozuyordu. Bu oyun aylara uzadı. Sonunda halk, tüccarın aslında Büyük Timurlenk'in bir casusu olduğundan kuşkulanmaya başladı ve onu öldürdüler; aynı saatlerde, saraydaki üst düzey yetkililer, Büyük Timurlenk'in onlara ihanet ettiğini ileri sürerek imparatoru yatağında katlettiler.

Marco Denevi,
Parque de Diversiones [Lunapark]
Buenos Aires, 1970

İKİ KRALIN VE İKİ LABİRENTİN HİKÂYESİ

Sözüne güvenilir insanların (ama doğrusunu Allah bilir) anlattıklarına göre, vaktiyle Babil adalarının bir kralı varmış, mimarlarından ve büyücülerinden son derece karmaşık ve oyuncaklı bir labirent inşa etmelerini istemiş, öyle ki en temkinli beyler içine girmeye cesaret edememeli ve girenler de kaybolmalıymış. Bu eser bir skandal yaratmış çünkü akıl karıştırmak ve hayran bırakmak insanlara değil Tanrı'ya düşer. Gel zaman git zaman saraya bir Arap kralı misafir gelmiş. Babil kralı (konuğunun basitliğiyle alay etmek için) onu labirentine sokmuş. Konuk kral gün batana kadar utanç ve şaşkınlık içinde labirentte dolaşmış durmuş. Bunun üzerine Allah'tan yardım dileyip kapıyı bulmuş. Dudaklarından hiçbir şikâyet dökülmeyen Arap kralı Arabistan'da daha iyi bir labirent olduğunu ve Tanrı izin verirse bir gün göstereceğini söyleyerek veda etmiş. Sonra Arabistan'a dönmüş, komutanlarıyla ve valileriyle bir araya gelmiş, Babil krallıklarının üzerinde öyle bir esip gürlemiş ki kalelerini yıkmış, insanlarını öldürmüş ve bahsi geçen kralı esir etmiş. Onu hızlı bir devenin sırtına zincirleyip demiş ki: "Ey zamanın, maddenin ve asrın muammasının kralı! Babil'de beni içinde birçok

merdiven, kapı ve duvar bulunan bronzdan bir labirentte kaybetmek istedin; şimdi Kadiri Mutlak sana kendi labirentimi göstermeyi bana nasip etti; ne tırmanacak merdivenler, ne zorlayacak kapılar, ne katedilmesi gereken yorucu galeriler ne de adımlarına engel olan duvarlar var."

Sonra Babil kralının bağlarını çözüp onu açlıktan ve susuzluktan öleceği çölün ortasında bırakmış. Ölümsüz Olan'a şükürler olsun.

R. F. Burton,
The Land of Midian Revisited
[Midyan Ülkesini Yeniden Ziyaret]
1879

İTİRAF

1232 ilkbaharında, Avignon yakınlarında Şövalye Gontran D'Orville, yörenin derebeyi olan ve herkesin nefret ettiği Kont Geoffroy'yi sırtından vurdu. Hemen bir hakaretin intikamını aldığını da itiraf etti. Karısı onu kont ile aldatıyordu.

Başı kesilerek idama mahkûm edildi. İdamdan on dakika önce karısının hücresine gelmesine izin verildi.

Giselle D'Oville, "Neden yalan söyledin?" diye sordu, "Neden beni bu şekilde utandırdın?"

"Çünkü ben zayıfım," yanıtını verdi adam. "Böylelikle sadece kafamı kesecekler. Adamı bir zorba olduğu için öldürdüğümü itiraf etseydim önce işkence ederlerdi."

Manuel Peyrou

BİR BAŞKA FAUST ÇEŞİTLEMESİ

O yıllarda, Podesta kardeşler Buenos Aires eyaletinde gezerek *gaucho*'lara ait tiyatro oyunlarını sergilemekteydiler. Hemen hemen tüm şehirlerde ilk sırada *Juan Moreira* yer alırdı, ama San Nicolás'a geldiklerinde övgüler eşliğinde *Hormiga Negra*'yı[17] duyurdular. Gösteriye adını veren kişinin gençliğinde oraların en ünlü matadoru olduğunu söylemeye gerek yok.

Gösterinin arifesinde, alt sınıftan, yaşı epey ilerlemiş, yoksul fakat temiz kıyafetler içindeki gösteri çadırına geldi.

"Diyorlar ki, dedi, içinizden biri pazar günü tüm insanların karşısına çıkacak ve *Hormiga Negra*'nın, yani Kara Karınca'nın kim olduğunu söyleyecekmiş. Sizi uyarıyorum, kimseyi kandırmayın çünkü *Kara Karınca* benim ve herkes beni tanır."

Podesta kardeşler onu saygıyla karşıladılar ve söz konusu gösterinin Kara Karınca'nın efsanevi kişiliğine övgüler yağdırdığını söylediler. Otelden birkaç bardak cin getirtmeleri de hiçbir işe yaramadı. Adamın kararı kesindi, kendisine hiçbir zaman

17 «Hormiga negra» (1881) Eduardo Gutiérrez'in tefrika romanı; Hormiga Negra'nın hikâyelerini anlatır; soygunlar, dövüşler, savaşlar içinde yaşayan Arjantinli bir kurgu kişiliktir. Ç. N.

saygıda kusur edilmediğini ve bir gün biri çıkıp da Kara Karınca benim, derse ihtiyar yaşına rağmen o kişiyi kendi elleriyle güzelce pataklayacağını söyledi.

Gerçeğe boyun eğmek gerek! O pazar günü duyurulmuş olan saatte Podestalar, Juan Moreira'yı sahneye koydular.

Fra Diavolo,
Vistazos críticos a las orígenes de nuestra teatro
[Tiyatromuza Eleştirel Bir Bakış Açısı "Caras y Caretas]
1911

BİR HAZİNENİN BULUNUŞU

Kardeşim neredeyse öfkeyle, içi boş gibi yankılanan duvara bir kez daha vurdu. Darbesi bana yeraltındaki bir gök gürlemesi gibi geldi. Duvarın üzerinde belirgin çatlaklar oluştu ve aniden, sanki çekiç kilit bir taşa rasgelmiş gibi irili ufaklı tuğlalar döküldü ve karşımızda karanlık, tozlu bir oyuk uzandı. İlk algılayabildiğimiz karanlığın içinde daha kara bir bölge, karanlığın içinde bir gölgeydi. Kardeşim hevesle deliği genişleterek bir fener yaklaştırdı. Onu o zaman gördük; kaskatı ve kibirli. Bir anlığına görkemli, brokar cübbesini, muhteşem mücevherlerini, elindeki altın yaldızlı haçın etrafındaki kemik öbeğini, rütbesini gösteren bir mitrayı[18] taşıyan iri kafatasını gördük. Kardeşimin yaklaştırdığı ışıkla büyüyordu sanki ve sonra piskoposun figürü dönerek, sessizce yere devrilip parçalandı. Kemikleri şimdi tamamen toz olmuştu. Pelerini ve mitrası da toz olmuştu. Ağır, görkemli ve ebedi mücevherleriyse bizimdi.

Sabır ve başarıyla sattığımız bu hazinenin bir sürü episkopal yüzükten, birbirinden gösterişli sekiz kutsal ekmek

18 Mitra; piskoposların taktiği yüksek başlık. (ç.n.)

kâsesinden, ağır kupalardan, haçlardan, Yukarı Peru yapımı, içinde eski paralar ve büyük altın madalyalar bulunan bir sigara kutusundan oluştuğunu bugün söyleyebilirim.

Sonra, neden bilmem, kardeşimle içimizden ayrılmak geldi. Kardeşimin daha sonraki hikâyesini biliyorum çünkü kısa bir süre önce aniden, can sıkıntısıyla bana anlattı bunu. Önce temkinli başlamış ve sonra, belki de çok niyeti bile olmadan parası çoğalmış. Çok zengin olmuş, evlenmiş, çoluk çocuğa karışmış, daha da zengin olup zirveye varmış. Ve sonra, hiç ara vermeden, aşama aşama zenginliğini kaybetmiş ve tahminimce, önceden sahip olduğu kazanma ve tasarruf hazzını yitirmiş. Sonunda tek kuruşu kalmamış. Şimdi bu durumda; kayıtsız.

Bense kendi payımı harcamaya başlamıştım. Önceden söyledim mi bilmiyorum ama ben ressamım ya da öyle olduğumu zannediyorum ve hazineyi bulduğumuzda eskiden yaşadığım kentin akademisinde resim yapmaya koyuldum. Parayı gönlümden geçen bu işe harcamam mantıklıydı. Avrupa'ya uzun bir yolculuk yaparak hevesle kendime bir usta aradım. Paris'ten Venedik'e, Venedik'ten Madrid'e geçtim. Ve orada on iki yıldan fazla kaldım. Orada gerçek üstat ile tanışarak onun yanında çalıştım, yaşadım ve yaşlandım. Aynı zamanda geliştim de. Gizlice –çünkü sır onun yöntemiydi– sanatını bana aktardı. Onun tekniğini ve gerçeklik kavramını öğrendim; renkleri onun gördüğü gibi gördüm, elim onun yürek atışlarıyla hareket etti. Ustam bana tüm bildiklerini, belki de fazlasını öğretti; bazen olağanüstü bir beceriyle bana aktardığı temel bilgi ve kavramları kendisinin icat ettiğini düşünürdüm. Sonunda bir gün çıraklık dönemim sona erdi, ben de kederle ustama veda ettim.

Ancak döndükten birkaç ay sonra, uzun bir gecede o karanlık belirsizliği hissetmeye başladım: Belki de iyi bir ressam değildim. İlgisizce doksan dört başka ressamla tanışmış, burun

kıvırarak bazı tablolarını incelemiştim. Ama şimdi, aniden içimi bir sıkıntı kaplamıştı. İçimdeki güvensizlik beni korkutmuş, huzurumu kaçırmıştı. Böylece tüm eserlerimi insanların gözleri önüne sermeye karar verdim. Öte yandan, ayrılırken ustam da bunu yapmamı istemişti. Böylelikle tablolarımı sergiledim. Sonuç olarak biri bana resimlerimin anlaşılmadığını söyledi; çoğunluk önemsiz bulmuştu. Bir süre sonra hiçbir değerimin olmadığını, kesinlikle sanatçı olmadığımı anladım. Sonrasında ustama birçok kez yazdım ama ondan haber alamadım.

Çaresizlik içinde bir çocuk, bir mahkûm gibi evimin içinde dolanıp duruyordum. Sürekli geniş odalarda, derin koridorlarda dolaşıyordum. Ev halkından biri, bir gece şans eseri anlatılan bir hikâyenin ardından duvarlarını yıktığımız odaya girmeyi isteyip istemediğimi sordu. Mezar duvarında, yüzyıllık evin derin bir yerinde, masumiyet ya da batıl inanç nedeniyle, kim bilir kimin bana mumyalanmış bir piskoposa ait olduğunu söylediği bir resim asılıydı; evden ayrılışımdan kısa bir süre sonra bulunduğunu söylediler.

Resmi görmeye gittiğimde geceydi ve yanıma bir fener almam gerekti. Fenerimi dikkatle yıkık duvarın önünde yukarı kaldırdığımı, resmin tüm genişliğiyle aydınlandığını hatırlıyorum. Sanki o kayıp sahneye geri dönmüştüm: aynı altın yalnız işlemeli pelerin, aynı yüksek piskopos başlığı. Ama resimde nedense her şey bana daha gerçekçi görünüyordu. Bunun üzerine hatırlamadığıma, tanımadığıma baktım. Ve ancak o zaman piskoposun yüzünün ustamınki olduğunu fark ettim, o benim üstadım idi.

Marcial Tamayo
Buenos Aires, Temmuz 1953

CENNET KANDIRMACASI

Mahşer günü, Tanrı tüm insanları tek tek yargılamaktaydı.

Manuel Cruz'u çağırdığında ona şunu söyledi:

"İnançsız bir adamsın. Bana inanmadın. Bu nedenle cennete gitmeyeceksin."

"Ah Efendimiz," diye yanıt verdi Cruz, "oldum olası pek inançlı olmadığım doğrudur. Sana hiç inanmadım ama seni daima hayal ettim."

Bunu duyduktan sonra Tanrı şöyle dedi:

"Tamam oğlum, o zaman cennete gireceksin ama asla orada olduğundan emin olamayacaksın."

Gabriel Cristian Taboada
Buenos Aires, 1972

EN BÜYÜK İŞKENCE

İblislerin bana anlattığına göre duygusallar ve ukalalar için bir cehennem varmış. Orada onları doludan ziyade boş, pencereleri olmayan, bitimsiz bir saraya salarlarmış. Mahkûmlar sanki bir şey ararmış gibi bu sarayın içinde dolaşır, bir süre sonra en büyük işkencenin Tanrı'nın vizyonuna dahil olmamak olduğu, manevi acının fiziksel acıdan çok daha kötü olduğu gibi şeyler söylemeye başlarlarmış. O zaman iblisler onları ateş denizine atarlarmış ve kimse, asla, onları bir daha oradan çıkartmazmış.

El Falso Swedenborg,
Ensueños [Düşler]
1873

TEOLOJİ

Bildiğiniz gibi ben çok yolculuk ettim. Bu bende seyahatin daima az çok hayali olduğu, güneşin altında yeni bir şey olmadığı, her şeyin bir ve aynı olduğu... vs. duygusunu pekiştirmiş, ama aynı zamanda, çelişkili olarak, sürprizler ve yeni şeylerle karşılaşma konusundaki umutsuzluğumu da temelsiz kılmıştır. Kanıt olarak Küçük Asya'ya, koyun postu giyinen, çobanlıkla uğraşan bir halkın arasına yaptığım hac yolculuğunu hatırlamak yeter. Kâhin Kralların kadim krallıklarının vârisi olan bu insanlar rüyalara inanıyorlardı. "Uyuduğun anda, gün içindeki davranışlarına göre cennete ya da cehenneme gidersin," diye açıklamışlardı. Buna karşı çıkılabilirdi elbette: "Hiçbir zaman uyuyan birinin bir yere gittiğini görmedim; benim deneyimlerime göre biri onları uyandırana kadar oldukları yerde yatıyorlar." Şöyle yanıt vermişlerdi: "Bu hiçbir şeye inanmama hevesin sana sonunda kendi gecelerini unutturacak –kim korkunç kâbuslar ya da hoş rüyalar görmemiştir ki– ve rüyayı ölümle karıştırmana sebep olacak. Herkes rüya gören için başka bir hayat olduğunun tanığıdır; ölüler içinse tanıklık farklıdır: Orada yatar, toza dönüşürler."

H. Garro,
Tout lou Mond, Oloron-Saint-Maria
1918

MIKNATIS

Özgür iradeden söz ediyorduk; Oscar Wilde ayaküstü şöyle bir mesel düşündü:

Bir zamanlar bir mıknatıs varmış, yakınlarında da çelik tozları yaşarmış. Bir gün iki toz parçacığının aklına aniden mıknatısı ziyaret etmek gelmiş ve bu ziyaretin ne kadar hoş olacağı hakkında konuşmaya başlamışlar. Yakınlardaki başka toz parçacıkları da sohbete katılmışlar ve onların içinde de aynı arzu uyanmış. Aralarına başkaları da katılmış, bu konuyu tartışmaya başlamışlar, derken bu belli belirsiz ziyaret arzusu yavaş yavaş bir zorunluluğa dönüşmüş. İçlerinden bazıları "Neden bugün gitmiyoruz?" demişler ama diğerleri ertesi güne kadar beklemenin daha iyi olacağını ileri sürmüşler. Bu arada, çok sakin olan ve hiçbir şeyin farkına varmamış gibi davranan mıknatısa farkında olmadan giderek yaklaşıyorlarmış. Böylece tartışmaya, sürekli mıknatısa yaklaşmaya devam etmişler ve ne kadar çok konuşurlarsa o kadar kuvvetli bir zorunluluk hissetmeye başlamışlar. İçlerinde en sabırsız olanlar, diğerleri ne yaparsa yapsın o gün gideceklerini açıklamışlar. Bazılarının artık mıknatısı ziyaret etmenin şart olduğunu, uzun süre önce bu ziyareti yapmaları

gerektiğini ileri sürdükleri duyulmuş. Konuştukça, farkında olmaksızın mıknatısa yaklaşıyorlarmış.

Sonunda sabırsızlar kazanmış ve karşı konulmaz bir güdüyle tüm topluluk şöyle bağırmış: "Beklemenin yararı yok. Bugün gidelim. Şimdi gidelim. Eyleme geçmişken gidelim."

Bu birlik halindeki kitle aceleyle ileri atılmış ve her yanından mıknatısa yapışmış. Mıknatıs gülümsemiş çünkü her bir çelik tozu parçacığı bu ziyareti kendi arzusuyla yaptığını düşünüyormuş.

Hesketh Pearson,
The Life of Oscar Wilde
[Oscar Wilde'ın Hayatı; XIII. bölüm],
1946

EBEDİ IRK

O şehirdeki her şey kusursuz ve küçüktü: evler, mobilyalar, iş aletleri, dükkânlar, bahçeler. Burada hangi çok gelişmiş pigmelerin oturduğunu merak ettim. Asık suratlı bir çocuk bana bilgi verdi:

"Çalışanlar bizleriz. Ebeveynlerimiz, biraz bencilliklerinden biraz da bize keyif vermek için bu ucuz ve hoş yaşam biçimini geliştirdiler. Onlar evlerinde oturup iskambil oynar, müzik aletleri çalar, okur ya da sohbet ederken, sever ya da nefret ederken (çünkü tutkulu kimselerdir), biz inşaat, temizlik, marangozluk, hasat, satış oyunlarını oynarız. İş aletlerimiz de boyumuza uygundur. Şaşırtıcı bir kolaylıkla günlük görevlerimizi yerine getiririz. İtiraf etmeliyim ki başta bazı hayvanlar, özellikle de tecrübeli olanlar çocuk olduğumuzu bildikleri için bize saygı göstermediler. Ama yavaş yavaş, birtakım kurnazlıklarımız sayesinde bize saygı duymaya başladılar. Yaptığımız işler zor değil ama yorucu. Bazen yarış atları gibi terleriz. Bazen kendimizi yere atar ve artık oyuna devam etmek istemeyiz (otları, toprak keseklerini yer ya da yer döşemesini yalamakla yetiniriz) ama bu kaprisimiz bir anlıktır; "tıpkı bir yaz fırtınası

gibi" der kuzinim. Tabii ki her şey ebeveynlerimiz açısından avantajlı değil. Onların da kimi zorlukları vardır; örneğin evlerine eğilerek, neredeyse emekleyerek girerler çünkü kapılar ve odalar küçücüktür. 'Küçücük' lafı dudaklarından eksik olmaz. Birer obur olan teyzelerimin şikâyetlerine göre, gıda miktarı çok azdır. Su içtikleri sürahiler ve bardaklar onları tatmin etmez, belki de bu durum son zamanlardaki kovaların ve daha başka birtakım öteberinin çalındığını da açıklıyor. Giysileri dar gelir çünkü bizim dikiş makinelerimiz o kadar büyük ölçülerde bir şey dikemez ve dikmeyecektir. Yatağı olmayan büyük çoğunluk iki büklüm uyur. Geceleri, kendi babamın sözleriyle, birer mendil kadar olan bir sürü yorgana sarınmazlarsa soğuktan titrerler. Son zamanlarda pek çok insan kibarlıktan kimsenin tatmadığı düğün pastalarını, en makul kellikleri bile örtmeyen perukları, sadece sinekkuşlarının girebildiği kafesleri protesto etmeye başladı. Bu kişiler, sanırım kötü niyetlerini göstermek amacıyla hiçbir zaman törenlerimize, tiyatro ya da sinema temsillerimize katılmazlar. Koltuklara sığmadıklarını söylemeliyim, halka açık bir yerde yere oturmak fikri de onları dehşete düşürür. Boyları vasat olanlarsa (sayıları giderek artıyor) utanmazlar, biz fark etmeden gidip koltuklarımıza oturuveriyorlar. İçimiz güven dolu ama kaygılı değiliz. Bu huzur bozucuları keşfetmekte çok geciktik. Yetişkinler, küçük çok küçük olduklarında bize benzerler, anladınız mı; yorgun olduğumuz zamanki halimize: Yüzlerinde kırışıklıklar, gözaltlarında torbaları bulunur, anlaşılmaz konuşur ve birçok dili birbirine karıştırırlar. Bir seferinde beni de bu yaratıklardan biriyle karıştırdılar: Hatırlamak bile istemiyorum. Şimdi bu huzur bozucuları daha kolay keşfediyoruz. Onları kendi çevremizden atmak için nöbet tutuyoruz. Mutluyuz. Sanırım mutluyuz.

"Elbette ki zihnimizi bulandıran bazı kaygılarımız var: Bir söylentiye göre, insanlar yetişkinliğe vardıklarında bizim yüzümüzden normal ölçülerine ulaşamıyorlarmış; yani ayırt edici özellikleri olan o anlamsız ölçülere. Kimi on yaşında bir çocuğun boyunda kalıyormuş, daha talihsiz olanlarsa yedi yaşında bir çocuğun boyunda. Bu insanlar çocuk gibi davranırlar ve sadece birkaç santimetrelik eksiklik yüzünden kim çocuk kim değil belli olmaz. Oysa bizler, istatistiklere göre, kendimizi zayıflatmadan, olduğumuz şey olmaktan çıkmadan ve kimseyi kandırmadan boyumuzu kısaltabiliyoruz.

"Bu hoşumuza gidiyor ama bizi kaygılandırıyor da. Kardeşim marangozluk aletlerinin kendisine ağır gelmeye başladığını söyledi. Bir kız arkadaş da gergef iğnesinin ona bir kılıç kadar iri göründüğünden yakındı. Ben de baltamı kullanırken benzer zorluklar yaşıyorum.

"Ebeveynlerimizin bize verdikleri yeri geri almaları tehlikesinden pek endişe duymuyoruz, buna asla izin vermeyiz, onlara teslim etmeden önce makinelerimizi kırarız, elektrik santrallerini, akar su sistemini yok ederiz. Bizi sonrası, ırkın geleceği kaygılandırıyor.

"İçimizden bazıları da kendimizi böyle küçülterek, zaman içinde, dünya görüşümüzün daha samimi ve daha insani olacağını savunuyor."

Sılvına Ocampo

ÖLÜMÜN JESTİ

Genç bir Pers bahçıvan, prensine şöyle der:

"Beni kurtar! Bu sabah Ölüm ile karşılaştım. Bana eliyle tehditkâr bir işaret yaptı. Keşke bu gece mucizevi bir şekilde İsfahan'a gidebilsem."

İyi yürekli prens ona atlarını ödünç vermiş. Akşam prens Ölüm ile karşılaşıp sormuş: "Neden sabah bahçıvanımıza tehditkâr bir el işareti yaptın?"

"Tehditkâr değildi. Şaşkınlıktan yapım. İsfahan'a epey uzaktaydı ve bu gece onu İsfahan'da almam gerek."

Jean Cocteau,
Le Grand Écart
[Büyük Sapma]

İNANÇ, BİRAZ İNANÇ VE İNANÇSIZLIK

Eski zamanlarda üç adam bir hac yolculuğuna çıkmıştı. Biri din adamı, öteki erdemli biri, diğeri de baltası olan bir serseriydi.

Yolda din adamı inancın temelleri hakkında konuşmaya koyuldu. "Doğanın eserlerinde dinimizin kanıtlarını görüyoruz," dedi ve göğsünü yumrukladı.

Erdemli olan, "Evet, öyle," diye yanıt verdi.

"Tavus kuşunun berbat bir sesi var," dedi din adamı, "kitaplarımızın her zaman yazdığı gibi. Ne kadar ilham verici," diye bağırdı ağlayacakmış gibi, "ne kadar öğretici!"

"Bu tür kanıtlara ihtiyacım yok," dedi erdemli kişi.

"Öyleyse inancın mantıklı değil," dedi din adamı.

"Adalet yücedir ve yerini bulacaktır," diye bağırdı erdemli kişi. "Benim ruhumda sadakat var; Odin'in zihninde de sadakat olduğundan kuşku duymayın."

"Bunlar hep söz oyunu," diye yanıtladı din adamı, "tavus kuşuyla kıyaslayınca, öyle bir boş çuvalın hiçbir değeri yok."

Bir çiftliğin önünden geçtiler, çitlerin içinde bir tavus kuşu vardı; kuş ötüyordu ve sesi tıpkı bir bülbülün sesi gibiydi.

"Şimdi ne diyeceksin?" dedi erdemli olan. "Beni etkilemiyor elbette. Gerçek yücedir ve her zaman galip gelecektir."

"Bu tavus kuşunu şeytanlar götürsün," dedi din adamı ve birkaç kilometre kadar süngüsü düşük bir şekilde yürüdü.

Daha sonra bir fakirin mucizeler gerçekleştirdiği bir mabede geldiler.

"Ah," dedi din adamı. "İnancın gerçek temelleri burada. Tavus kuşu bir aksesuardan başka bir şey değil. Dinimizin temeli budur."

Göğsünü yumrukladı ve sanki midesine kramplar girmiş gibi inledi.

"Benim açımdan," dedi erdemli kişi, "bütün bunlar da tavus kuşu kadar önemsiz. Buna inanıyorum çünkü adalet büyüktür ve hak yerini bulacaktır. Bu fakir mahşer gününe kadar hokkabazlıklarına devam edebilir ama beni kandıramaz."

Bunu duyan fakir o kadar öfkelendi ki elleri titredi ve yeninin içinden iskambil kâğıtları döküldü.

"Peki ya şimdi ne diyeceksin?" diye sordu erdemli kişi. "Beni hiç etkilemedi elbette."

"Bu fakiri şeytan alıp götürsün," diye ünledi din adamı. "Artık bu hac yolculuğuna devam etmenin bir faydasını göremiyorum."

"Değer!" diye bağırdı erdemli kişi, "Adalet büyüktür ve hak yerini bulacaktır."

"Hakkın yerini bulacağından eminseniz..." dedi din adamı.

"Size söz veriyorum," dedi erdemli olan.

Bunun üzerine din adamı morali bozuk bir şekilde yola devam etti.

Sonunda biri koşarak yanlarına geldi ve her şeyin kaybedildiğini söyledi; Semavi Köşklere karanlığın güçleri yerleşmişlerdi. Odin ölecek ve kötülük galip gelecekti.

"Fena halde yanıldım," dedi erdemli kişi.

"Artık her şey bitti," dedi din adamı.

"Şeytanla uzlaşmak için gereken zamanda varamayacak mıyız?" diye sordu erdemli kişi.

"Umarım varırız," dedi din adamı. "Her halükârda bunu deneyelim. Ama... baltanızla ne yapıyorsunuz öyle?" diye sordu serseriye.

"Odin'le birlikte öleceğim," yanıtını verdi serseri.

R. L. Stevenson,
Fables [Fablller]
1896

MUCİZE

Bir yogi bir ırmağı aşmak istiyormuş, ama salın ücreti için bir kuruşu yokmuş ve ırmağı suyun üzerinde yürüyerek geçmiş. Bu hikâyenin anlatıldığı başka bir yogi, mucizenin değerinin sala ödenmesi gereken bir kuruştan daha fazla olmadığını söylemiş.

W. Somerset Maugham,
A Writer's Notebook
[Bir Yazarın Not Defteri]
1949

İKİ "CO-ETERNAL"[19]

Yaygın rivayete göre Baba Tanrı, Oğul Tanrı'dan daha önce gelmez.

Oğul'u yarattıktan sonra Baba sorar:

"Seni nasıl yarattığımı biliyor musun?"

Oğul yanıt verir:

"Beni taklit ederek."

Johannes Cambrencıs,
Animadversiones Lichfield,
1709

19 Katoliklerin üç kutsal varlıktan her biri için kullandıkları bir terimdir. "Diğerleri kadar ebedi" anlamına gelir. (ç.n.)

GİRİŞ-ÇIKIŞ

"Filan kişi adına geliyorum," demeye hazırlanmıştı, ama öylesine dostanelikten uzak bir yüzle karşılaştı ki oturmadan önce doğruldu, şapkasını taktı ve sırtını dönerek:

"Filan kişi adına gidiyorum," dedi.

Jules Renard,
Journal [Günlük]

SOSYAL ZAFER

Hizmetçi bana pardösümü ve şapkamı uzattı ve adeta bir kayıtsızlık halesinin içinde geceye çıktım.

"Keyifli bir akşamdı," diye düşündüm, "çok iyi insanlardı. Finans ve felsefe hakkındaki konuşmalarımdan etkilendiler; domuz homurtusunu taklit ettiğim zaman güldüler." Ama bir süre sonra, "Tanrım ne kadar korkunç!" diye mırıldandım. "Ölmüş olmak isterdim."

Logan Pearsall Smith,
Trivia [Ivır Zıvır]
1918

TREN

Tren her gün olduğu gibi biraz gecikmişti, ama sanki manzaraya duyarlıymış yavaş yavaş geliyordu.

Ben annemin istediği bir şeyi alacaktım. Sevimli bir andı, tekerleklerinin dönüşü güzelce yağlanmış rayları okşuyordu adeta. Trene bindim ve hayatımın en eski, ilk anısı beni yakaladı. Tren o kadar yavaşlamıştı ki hafızamda anaç bir koku canlanmıştı: sıcak süt, yanık alkol. İlk durak olan Haedo'ya kadar bu böyle devam etti. Sonra çocukluk oyunlarımı hatırladım ve ergenliğime doğru ilerledim, Ramos Mejía'nın loş ve romantik bir sokağı, evlilik çağına gelmiş kızıyla birlikte sunduğu zamana. Orada, onları ziyaret edip evlerinin neredeyse Endülüs tarzı diyebileceğim avlusunu tanıdıktan sonra onunla evlendim. Çan sesini duyduğumda kasabanın kilisesinden çıkıyorduk; tren yolculuğuna devam ediyordu. Veda ettim ve çok çevik olduğum için treni yakaladım. Viudadela'ya gidiyordu, orada hafızamda canlandırmamın sanırım imkânsız olduğu bir geçmişi deşmek istiyordum.

Arkadaşım olan istasyon şefi iyi haberler alacağımı, çünkü eşimin bunları bildiren bir telgraf gönderdiğini söyleyerek yanıma geldi. Ben sıcak süt ve alkol kokusunun öncesine ait

bir çocukluk korkusunu bulmak için çabalıyordum (ve buldum da). Böylece Liniers'e vardık. Şimdiki zamanda demiryolu işletmesinin çok bolluk içinde olduğu bu durakta ikizlere evde diktiği giysileri giydirmiş olan karım bana yetişti. Trenden indik ve Liniers'in pırıl pırıl dükkânlarından birine girerek onlara *standart* ama şık giysiler, okul çantaları ve kitaplar aldık. Sonra indiğimiz treni yakaladık çünkü önünde süt indiren bir tren olduğu için aşırı gecikmişti. Karım Liniers'de kaldı, ben trendeydim, bedenleri gelişen, sağlam yapılı oğullarımı izlemekten, futbol konuşmaktan ve gençlerin kendi keşfettiklerini düşündükleri şakalarıyla eğlenmekten memnundum. Ama Flores'de beni umulmadık bir şey bekliyordu: iki vagonun çarpışması ve bir kavşaktaki kaza nedeniyle gecikme. Tanışım olan Liniers'in istasyon şefi Flores'deki şefle telgrafla iletişim kurmuştu. Bana kötü haberi verdiler. Karım ölmüştü ve cenaze korteji bu son durakta kısılıp kalan trene yetişmeye çalışacaktı. Keder içinde, oğullarıma ve okulun bulunduğu Caballito'da onları karşılamaları için önceden gönderdiğim kişilere hiçbir şey söyleyemeden trenden indim.

Bazı akrabaların ve dostların eşliğinde karımı Flores mezarlığına gömdük; basit bir demir haç bu görünmez durağının yerini belli ediyor, üzerinde de adı yazıyordu. Flores'e geri döndüğümüz zaman son derece mutlu ve talihsiz zamanlarımızda bize eşlik etmiş olan tren hâlâ oradaydı. Once'de kayınpederimle kayınvalideme veda edip zavallı öksüz çocuklarımı, merhum eşimi düşünerek bir uyurgezer gibi çalıştığım "Sigorta Şirketi"ne gittim. Yerini bulamadım.

Oralarda görebildiğim en ihtiyarlara sorarak "Sigorta Şirketi"nin binasını bir süre önce yıkmış olduklarını öğrendim. Yerine yirmi beş katlı bir bina dikmişlerdi. Bana bir bakanlık

olduğunu söylediler, içerideyse işlerden resmi emirlere kadar sigortayı, güvenceyi çağrıştıran hiçbir şey yoktu. Bir asansöre bindim, yirmi beşinci katta telaşla bir pencere aradım ve kendimi sokağa attım. Dalları ve yaprakları pamuk incirininkiler gibi kalın ve yünümsü olan bir ağaca çarptım. Yere düşünce patlayacak olan bedenim anılara dağıldı. Bedenimle birlikte anılar bölüğü de anneme kadar vardı. "Senden ne istediğimi nasıl hatırlamazsın," dedi annem, aradan geçen zamanla komik görünen tehditkâr bir jestle. "Kuş beyinlisin sen."

Santıago Dabove
1946

PROVOKASYONUN CEZASI

Mücelleyd'in anlattığına göre Nuh yere uzanmış bir aslanın yanından geçerken ona tekme atmış. Hayvana vurduğu zaman ayağı acımış ve bütün gece uyuyamamış.

"Tanrım," demiş "köpeğin canımı yaktı."

Tanrı onu şu şekilde aydınlatmış: "Tanrı adaletsizliği hoş karşılamaz ve bunu başlatan sendin."

Ahmed El Kalyûbî,
Kitâb'ün-Nevâdir

ANLATI

Kral, (Seni ölmeye mahkûm ediyorum ama seni sen olarak değil Xios olarak ölmeye) dedikten sonra Xios'un bambaşka bir ülkeye götürülmesini emretti. Adı değiştirildi, sanatsal bir şekilde yüz hatları değiştirildi. Ülkenin insanları ona bir geçmiş, bir aile, kendininkilerden çok farklı yetenekler yaratmaya mecbur edildi.

Önceki hayatından bir şey hatırladığında bunu çürütüyorlar, delinin teki olduğunu söylüyorlardı... vs.

Onun için bir aile hazırlamış, kendininkiler yerine ona bir eş ve çocuklar vermişlerdi.

Kısacası her şey ona artık o olmadığını söylüyordu.

Paul Valéry,
Histoires Brisées
[Kırık Hikâyeler]
1950

PRESTIGIEUX, SANS DOUTE
[İTİBARLI, KUŞKUSUZ]

Maskeli merdiveni tırmanıyordu. Gecede ayak sesleri yankılanıyordu: Tik, kat, tik, tak.

Aguirre Acevedo,
Fantasmagorias
[Fantasmagoriler]
1927

HAZIR VE NAZIR

Sravasti şehrinden ayrılırken Buda'nın engin bir düzlüğü aşması gerekiyordu. Farklı tanrıların her biri kendi göklerinden onu güneşten korumak için şemsiyeler attılar. Buda iyi niyetlerini boşa çıkarmış olmamak için kendini kibarca çoğalttı ve tanrılardan her biri kendi güneş şemsiyesiyle yürüyen bir Buda gördü.

M. Winternitz,
Indische Litteratur
[Hint Edebiyatı]
1920

HAZIR VE NAZIR

Sör Williams Jones tarafından derlenen bir versiyona göre Hindistan'ın bekârlıktan mustarip bir tanrısı diğer tanrılardan birinden 14516 karısından birisini kendisine vermesini istemiş. Koca şu sözlerle razı gelmiş:

"Boş bulduğunu al."

İhtiyaç içindeki tanrı 14516 sarayı dolaşmış ve her birinde hanımefendi beyefendi ile birlikteymiş.

Bu tam 14516 kere tekrarlanmış ve her kadın yalnız kendisinin kocasının lütuflarından faydalandığını sanıyormuş.

Sımao Pereyra S. J.
Cuarenta años en el lecho del Ganges
[Ganj Yatağında Kırk Yıl]
Goa, 1887

DİKKATSİZLİK

Derler ki:

Haham Elimelek müritleriyle yemek yiyordu. Hizmetçi ona bir tas çorba getirdi. Haham tası ters çevirdi ve çorba masanın üzerine döküldü. Rimanov hahamı olacak olan genç Mendel şaşırdı:

"Haham, ne yaptın? Hepimizi hapse göndereceksin."

Diğer müritler gülümsüyorlardı, açıkça güleceklerdi ama üstatlarının varlığı onları dizginliyordu. Ancak üstat kesinlikle gülümsemiyordu. Başıyla onaylayarak Mendel'e:

"Korkma oğlum," dedi.

Bir süre sonra ülkedeki tüm Yahudilere karşı bir fermanın imzalaması için imparatora sunulduğunu öğrendiler. İmparator defalarca divitini eline aldı ama her seferinde bir şey ona engel oldu. Sonunda fermanı imzaladı. Elini içi kum dolu kurutma tasına uzattı ama yanlışlıkla hokkayı alıp kâğıdın üzerine döktü. O zaman fermanı yırttı ve yeni bir ferman hazırlanmasını da yasakladı.

Martın Buber

BEYAZ LOTUS MEZHEBİ

Bir zamanlar Beyaz Lotus mezhebine mensup bir adam varmış. Karanlık sanatların ustası olmak isteyen birçok kişi onu bir üstat olarak kabul edermiş.

Bir gün büyücü dışarı çıkmak istemiş. Girişe üzerini başka bir kapla kapattığı bir tas yerleştirmiş ve müritlerine buna dikkat etmelerini emretmiş. Kapları kurcalamamalarını ve içinde ne olduğuna bakmamalarını söylemiş.

O çıkar çıkmaz müritler hemen kapak görevi gören tası kaldırmışlar ve temiz suyun üzerinde direği ve yelkeniyle samandan yapılmış minicik bir kayık görmüşler. Şaşkınlıkla minik kayığı parmaklarıyla itmişler. Kayık alabora olmuş. Hemen düzeltmişler ve kabın üzerini örtmüşler.

Büyücü geri gelmiş ve "Neden sözümü dinlemediniz?" demiş.

Müritler ayağa dikilip yaptıklarını inkâr etmişler.

Sihirbaz şöyle demiş: "Teknem Sarı Deniz sınırları içinde tehlike atlattı. Nasıl bana yalan söylemeye cesaret edersiniz?"

Bir gün avlunun bir köşesinde küçük bir mum yakmış. Müritlerine onu rüzgârdan korumalarını tembihlemiş. İkinci

nöbet zamanı da gelip geçmiş ve sihirbaz geri dönmemiş. Yorulan ve uykusu gelen nöbetçiler uzanıp uykuya dalmışlar. Ertesi gün mumu sönmüş bulmuşlar. Tekrar yakmışlar. Anında büyücünün geri döndüğünü görmüşler. "Neden sözümü dinlemediniz?" diye sormuş.

Müritler yine yalan söylemişler. "Gerçekten uyumadık. Mum nasıl sönebilir ki!"

Büyücü onlara demiş ki: "Tibet çöllerinde tam on beş fersah karanlıkta yol aldım, siz de kalkmış beni kandırmaya mı çalışıyorsunuz?"

Bu müritleri gerçekten korkutmuş.

Richard Wilhelm,
Chinesische Volksmärchen
[Çin Halk Masalları]
1924

KİTABIN KORUMASI

Ch'iang Ling'den okuryazar Wu, büyücü Chang Ch'i Shen'e hakaret eder. Berikinin intikam alacağı kesindir. Wu geceyi uyumadan, kandil ışığında kutsal *Dönüşümler* kitabını okuyarak geçirir. Derken evin çevresinde aniden rüzgârın uğultusu duyulur ve kapıda onu mızrağıyla tehdit eden bir savaşçı belirir. Wu onu elindeki kitapla yere devirir. Eğilip de baktığı zaman kâğıttan kesilmiş bir figürden başka bir şey olmadığını görür. Onu kitabın sayfalarının arasına koyar. Bir süre sonra eve kara yüzlü, eli baltalı iki küçük, kötücül ruh girer. Wu elindeki kitapla yere devirdikten sonra, bunların da kâğıttan figürler olduğu ortaya çıkar. Wu bu ikisini de kitabın sayfalarının arasına koyar. Gecenin bir yarısı, ağlayan, inleyen bir kadın kapıyı çalar. "Ben Chang'ın karısıyım," der. "Kocam ve çocuklarım size saldırmaya geldiler, siz de onları kitabınızın içine hapsettiniz. Onları serbest bırakmanız için yalvarıyorum."

"Ne kocanız ne de çocuklarınız kitabımın içindeler," der Wu, "Bende sadece bu kâğıt figürler var."

"Onların ruhları bu figürlerin içinde," der kadın, "Eğer sabaha kadar dönmezlerse evde yatan bedenleri canlanamayacak."

"Kahrolası büyücüler," diye bağırır Wu. "Nasıl bir merhamet bekleyebilirler ki? Onları özgürlüklerine kavuşturmayı düşünmüyorum. Sadece size acıdığım için oğullarınızdan birini verebilirim ama dahasını istemeyin."

Kadına kara suratlı figürlerden birini verip gönderir.

Ertesi gün sihirbazın ve büyük oğlunun o gece öldüklerini öğrenir.

G. Willoughby-Meade,
Chinese Ghouls and Goblins
[Çinli Gulyabaniler ve Cinler]
1928

KARŞILAŞMA

Hannibal ve Asdrubal Roma'dan nefret etmek ve onu yok etmek için yetiştirilmişlerdi. İki kardeşin biri kuzeyden diğeri güneyden İtalya'yı kuşatırlar. On bir yıl boyunca birbirlerini görmezler; planları zafer günü Roma'da buluşmaktır. Ama Roma Konsülü Neron Asdrubal'ı Metauro kıyısında alt eder. Kafasının kesilip Hannibal'in ordugâhına atılmasını emreder. Böylece Hannibal Asdrubal'ın yenildiğini öğrenir.

Louis Prolat,
La Tarif de Marseille
[Marsilya Tarifesi]
1869

ADANIN SUYUNDAN

İlk önce kirli olduğunu varsayarak tatmayı reddettik. Bu sıvının tuhaf doğası hakkında nasıl tam bir fikir verebileceğimi bilemiyorum ve bir alay laf etmeden bunu başaramam. Eğimli arazide hızla akmasına rağmen, bir şelale gibi boşaldığı zamanlar dışında hiç berrak görünmüyordu. İlk bakışta ve özellikle eğim azsa kıvamı koyu bir arapzamkı çayını andırıyordu. Ama en tuhaf olmayan özelliği buydu aslında. Ne renksizdi ne de değişmez bir rengi vardı; aktıkça değişken bir ipeğin tonları gibi morun tüm tonlarını gözler önüne seriyordu. Bir bardakta beklemeye bırakınca sıvının tüm kütlesinin her biri farklı bir tona sahip farklı damarlara ayrıldığını ve bu damarların birbirine karışmadığını görüyorduk. Keskin bir bıçağı bu damarlar boyunca gezdirince, damar hemen bıçak izinin üzerine kapanıyor, bıçağı çekince de iz tamamen kayboluyordu. Öte yandan bıçağı dikkatle iki damar arasına soktuğumuzda, toparlanması zaman alan kusursuz bir ayrım meydana geliyordu.

E. A. Poe,
The Narrative of A. Gordon Pym
[*Nantuketli Arthur Gordon Pym'ın Öyküsü*]
1838

TRISTRAM SHANDY PARADOKSU

Tristram Shandy, hepimizin bildiği gibi, hayatının ilk iki gününü anlatmak için iki yılını vermiş ve bu süreçte malzemenin başa çıkılamayacak kadar çoğalmasından ve yıllar geçtikçe hikâyesinin sonundan giderek uzaklaşacağı gerçeğinden üzüntü duymuştur. İddia ediyorum ki sonsuza dek yaşasaydı ve yaptığı işten gına gelmeseydi, hayat hikâyesinin yayımlanmamış hiçbir bölümü kalmazdı. Yüzüncü günü yüzüncü yılda, bininci günü bininci yılda kâğıda dökebilir ve bu böyle devam edebilirdi. Her gün, er ya da geç yazılırdı. Bu paradoksal ama gerçekçi öneri, sonsuzluğun günlerinin sayısının yılların sayısından fazla olmadığı gerçeğine dayanmaktadır.

Bertrand Russell,
Mysticism and Logic
[*Mistisizm ve Mantık*]
1917

BİLİMİN CEFASINA DAİR

... O imparatorlukta kartografi sanatı öylesine bir mükemmelliğe ulaşmıştı ki, bir eyaletin haritası bütün bir şehri, imparatorluğun haritası ise bütün bir vilayeti kaplıyordu. Zamanla bu ölçüsüz haritalar tatmin etmez oldu ve kartografi okulları imparatorluğun noktası noktasına denk gelen gerçek boyutlarında bir haritasını yaptılar. Kartografi çalışmalarına bu derece tutkulu olmayan daha sonraki nesiller bu ölçüsüz haritanın gereksizliğini anladılar ve onu saygısızca güneşin ve kışların zalimliğine terk ettiler. Batının çöllerinde hayvanların ve dilencilerin yaşadığı haritanın harita kalıntıları vardır ve tüm ülkede coğrafya disiplinlerine ait başka bir kutsal kalıntı yoktur.

Suarez Miranda.
Viajes de varones prudentes
[Sağduyulu Beyefendilerin Seyahatleri;
4. kitap, XIV. bölüm],
Lérida, 1658

ÇALIŞKAN

Altı yaşımdan itibaren nesnelerin formlarını çizmek için içimde büyük bir dürtü hissetmeye başladım. Elli yaşıma doğru artık bir resim koleksiyonum vardı; ama yetmiş yaşımdan önce yaptığım hiçbir şey beni tatmin etmedi. Ancak yetmiş üç yaşımda, kuşların, balıkların ve bitkilerin gerçek biçimlerini ve doğalarını yaklaşık olarak da olsa sezebildiğimi hissettim. Bunun sonucunda seksenli yaşlarımda büyük gelişmeler kaydetmiş olacağım; doksanımda her şeyin özüne nüfuz edebileceğim. Yüz yaşımda kesinlikle daha yüksek, tarifsiz bir seviyeye ulaşacağım; yüz on yaşına ulaşırsam da her noktam, her çizgim yaşayacak. Benim kadar uzun yaşayacak olanları, bu sözümü tutup tutamadığımı doğrulamaya davet ediyorum. Yetmiş beş yaşındaki ben, yani eski adıyla Hokusai[20], şimdi Huakivo-Royi diye bilinen ihtiyar resim delisi tarafından yazılmıştır.

Adler Revon,
Japanische Literatur [Japon Edebiyatı]

20 Hokusai 89 yaşında öldü.

TESELLİNİN ZORLUKLARI

Tüm bunlar klasik dönemden bin yedi yüz yıl önce, Sarı Nehir'in kıvrımına kadar uzanan Hsia krallığında meydana gelmiş olmalı. Halk dininden gurur duyardı; saçmalıktan, denizyılanlarından, aslanlardan, tanrılardan, cadılardan, nazardan oluşan inançlarından kurtulmuş; inançsız bir materyalizmin kucağına da düşmemişlerdi. İnançları tek bir maddeden ibaretti ve iş buna gelince kimsenin hiçbir kuşkusu yoktu. Hiç kimsenin insanların kendi kafalarının yanı sıra bir de varsayımsal bir kafaları olduğundan şüphe etmiyordu (yani bunu kim bilmeyebilir); ne kadar küçük olursa olsun herkesin varsayımsal bir kafası, gövdesinin yanı sıra varsayımsal bir gövdesiyle bunu izleyen kolları, bacakları ve bedeninin diğer parçaları vardı. Kâfirin teki zuhur edene kadar da kimse bundan kuşku duymadı. Bu kişi Portekiz kroniklerine göre tek bir yüzü olan eğitimli bir adam, Cizvit kayıtlarına göreyse yüzü olmayan bilgili bir şahıstı. Bu kişi vaaz verirken zorluklarla ve engellerle karşılaştı. Hiçbir sakatın varsayımsal bacağından yararlanamadığını ve koltuk değneği kullanmak zorunda kaldığını açıklamaya kalkıştığında ona ne yazık ki bu türden inanç zayıflıklarının sık görüldüğünü ve

bunun gerçek dine karşı bir şey kanıtlamadığını söylüyorlardı. Tonu hafif değişen bir sesle şunu öne sürüyorlardı: İnsan neden hiç de nadir olmayan kederli zamanlarımızda bizi rahatlatıp teselli eden bu kadar rahat bir inançtan vazgeçelim ki?

T. M. Chang,
A Grove of Leisure
[Bir Eğlence Korusu]
Şangay, 1882

SANCHO PANZA HAKKINDAKİ HAKİKAT

Sancho Panza –ki asla bundan kendine bir övünme payı çıkarmamıştır– yıllar içinde, akşamları okuduğu şövalye romanlarının ve pikaresk romanların yardımıyla şeytanını –buna bir süre sonra Don Quijote adını vermiştir– kendinden uzaklaştırmayı başarmıştır, öyle ki korunmasız kalan şeytan en akla hayale gelmeyecek işlere girişmiştir. Doğrusu Sancho Panza'yı hedef alması gerekirken hedefsiz kalan bu eylemlerden asla kimse bir zarar görmemiştir. Özgür bir insan olan Sancho Panza belki de sorumluluk duygusuyla tüm bu maceralarında Don Quijote'ye eşlik etmiş, beriki de ona ömrünün sonuna dek büyük ve yararlı bir eğlence, bir meşguliyet kaynağı olmuştur.

Franz Kafka

MUHAMMED'İN DUBLÖRÜ

Müslümanların zihninde Muhammed ile din fikirleri ayrılmaz biçimde birbirine bağlı olduğu için Tanrımız cennette onlara Muhammed'in rolünü üstlenen bir ruhun liderlik etmesini emretmiştir. Bu görevli her zaman aynı değildir. Görevi bir keresinde hayattayken Cezayirlileri esir aldıktan sonra İslam dinine dönen bir Saksonyalı üstlenmiştir. Daha önce Hıristiyan olduğu için onlara İsa'dan söz ederek Yusuf'un değil Tanrı'nın oğlu olduğunu söylemiş, bu nedenle yerine bir başkasını geçirmek uygun düşmüştür. Muhammed'in temsilcisinin makamı sadece Müslümanların görebildiği bir meşaleyle belli edilmiştir.

Kuran'ı kaleme alan gerçek Muhammed artık müritlerine görünür değildir. Bana söylenildiğine göre başında onlara liderlik etmiş, ama üzerlerinde egemenlik kurmaya çalıştığı için güneye sürgüne gönderilmiştir. Bir grup Müslüman Muhammed'i Tanrı olarak kabul etmek için şeytanlar tarafından isyana teşvik edilmişlerdir. Bu kalkışmayı yatıştırmak için Muhammed yeraltı dünyasından getirilip gösterilmiştir. Bu vesileyle onu gördüm. İç algısı olmayan bedensel ruhlara benziyordu ve yüzü çok karaydı. "Ben sizin Muhammedinizim" sözcüklerini sarf edebildi ve hemen ardından yok oldu.

Emanuel Swedenborg,
Vera Christiana Religio 1771

KURTULUŞ

Bu eski zamanlara ve krallara ait bir hikâyedir. Heykeltıraş saray bahçelerinde tiranla birlikte geziyormuş. Şöhretli yabancılar için yapılan labirentin biraz ötesinde, başı kesilmiş filozoflar patikasının sonunda, heykeltıraş son eserini göstermiş: Bir çeşme görevi gören bir ırmak perisi. Teknik konuları ayrıntılarıyla açıklayarak zafer sarhoşluğunun tadını çıkaran sanatçı koruyucusunun yüzünde tehditkâr bir gölge görmüş. Nedenini anlamış. "Bu kadar düşük seviyeli bir yaratık," diye düşünüyormuş tiran belli ki, "benim, halkların çobanının yapamadığını nasıl yapabilir?" O anda çeşmeden su içmekte olan bir kuş telaşlı kanat çırpışlarıyla havalanmış ve heykeltıraş kendisini kurtaracak fikri keşfetmiş. "Ne kadar mütevazı olurlarsa olsunlar," demiş kuşu göstererek, "bizden daha iyi uçtuklarını kabul etmemiz gerek."

Adolfo Bıoy Casares

INSOMNIA

Adam erken yatmıştı. Bir türlü uykusu gelmedi. Bekleneceği üzere yatakta dönüp duruyordu. Yatak örtülerine dolandı. Bir sigara yaktı. Biraz okudu. Tekrar ışığı söndürdü. Ama bir türlü uyuyamadı. Sabahın üçünde kalktı. Yandaki arkadaşını uyandırıp uyuyamadığını söyledi. Tavsiye istedi. Arkadaşı biraz kendini yorması için küçük bir gezintiye çıkmasını önerdi. Hemen ardından bir fincan ıhlamur içerek ışığı söndürmeliydi. Adam tüm bunları yaptı ama uyumayı başaramadı. Tekrar kalktı. Bu kez doktoru aradı. Doktor her zamanki gibi çok konuştu ama adam uyuyamadı. Sabahın altısında silahını doldurarak beynini patlattı. Adam ölmüş ama uykuya dalmayı başaramamıştı. İnsomnia çok ısrarcı bir şeydir.

Vırgılıo Pıñera
1946

FARKINDA OLMAMAK

Bir avcı av hayvanlarını korkutmak için bir ormanı yakmıştı. Birden bir kayanın içinden çıkan bir adam gördü.

Adam sakin bir tavırla ateşin içinden yürüyüp geçti. Avcı peşinden koştu.

"Söylesene, kayanın içinden nasıl geçebildin?"

"Kaya mı? Ne demek istiyorsun?"

"Ayrıca ateşin içinden geçtiğini de gördüm."

"Ateş? Ateş nedir?"

Bu kusursuz Taoist kendini tamamen silmiş, hiçbir farkı göremez olmuştu.

Henri Michaux,
Un Barbare en Asie
[Asya'da Bir Barbar]

KAYITSIZ

... kendisine Gómez misin, Martínez mi, diye soranlara şu yanıtı veren Endülüslü gibi: "Fark etmez, önemli olan zaman geçirmek."

Pio Baroja,
Memorias [Anılar I],
1952

ŞEYTANA UYMA

Kitapçı olmadan önce, Şeyh Ahmet'in zikir adı verilen; Allah'ın isimlerini ve meziyetlerini koro halinde tekrar etmekten oluşan dini törenlere katılmaktan başka bir meşguliyeti yoktu. O zamanlar canlı canlı yılan yemeleriyle ünlü *sa'diyye* dervişlerinin tarikatına mensuptu. Rivayete göre Ahmet de yılan yiyenlerden biriymiş ancak hazmı bu kadar kolay yiyeceklere pek yüz vermezmiş. Bir gece, tarikatın şeyhinin de katıldığı bir toplantısı sırasında, Ahmet dini bir esrikliğe kapılarak yerdeki şamdanı çevreleyen cam levhayı almış ve büyükçe bir parçasını yemiş. Şeyh ve diğer dervişler ona şaşkınlıkla bakarak tarikatın kurallarına karşı geldiğini, cam yemenin izin verilen kerametlerden biri olmadığını söyleyerek onu hemen kovmuşlar. Daha sonra Ahmediyye tarikatına girmiş, gelgelelim onların da cam yemek gibi bir alışkanlıkları olmadığından bunu artık yapmamaya karar vermiş. Ama kısa bir süre sonra, yine bir toplantı sırasında yine dini bir esrikliğe kapılarak şamdanın üzerine atılmış, küçük cam fanuslarından birini sökerek yarısını yemiş, kandil yağını ve suyunu da içmiş. Hakkında bir karar vermesi için onu şeyhin karşısına çıkarmışlar, bir daha asla cam yemeyeceğine söz

verdiği için de ne ceza vermiş ne de tarikattan atmışlar. Ne var ki yemin etmiş olmasına karşın şeytana uymakta gecikmemiş ve bir fanus daha yemiş. Başka bir derviş onu taklit etmek istemiş ama büyük bir cam parçası diliyle damağı arasına, boğazına takılınca Ahmet'in parçayı çıkarmak için çok uğraşması gerekmiş.

Edward William Lane,
Manners and Customs of Modern Egyptians
[Modern Mısırlıların Adap ve Görenekleri]
1836

GERİYE DÖNÜK BİR BAKIŞ

Büyük Tufan sırasında hayvanlar boğulmamak için Nuh'un gemisini yaptırdılar.

Clemente Sosa,
Informe sobre la conducción de hacienda en pie en balsas entre Villa Constitución y Campana
[Mantarağaçları altında, Villa Constitución ve Campana arasında, Çiftlikteki Nakliyat Hakkında Rapor]
Campana, 1913

ZANLI

Hikâye şöyle:

Viyana'da imparator Galiçya Yahudilerinin zaten çok sefil olan yaşam koşullarını daha da zorlaştıran bir fetva yayınlar. O yıllarda Feivel adında ciddi ve çalışkan bir adam Haham Elimelekh'in yatılı okulunda yaşamaktadır. Bu adam bir gece kalkar, hahamın odasına girip ona şöyle der:

"Üstat, Tanrı'ya karşı dava açmak istiyorum."

Bunu söyledikten sonra kendi sözcüklerinden korkar.

Haham şöyle yanıt verir: "Tamam ama mahkeme geceleri çalışmıyor."

Ertesi gün iki farklı haham Lizhensk'e gelir; Koznitzli İsrail ve Lublinli Yakup Yitzhak. Haham Elimelekh'in evine uğrarlar. Bir şeyler atıştırdıktan sonra haham kendisiyle konuşmuş olan adamı çağırarak "Şimdi bize talebini açıkla," der.

"Şu an bunu yapacak gücüm yok," diye kekeler Feivel.

"Ben sana güç veriyorum," der haham.

Feivel konuşmaya başlar:

"Neden bu imparatorlukta esaret altında tutuluyoruz? Tanrı Tevrat'ta şöyle demiyor mu: *İsrail'in çocukları benim*

kullarımdır. Bizi yabancı topraklara gönderdi ama ona hizmet edebilmemiz için bizi özgür bırakması gerekli."

Haham Elimelekh buna şöyle yanıt verir: "Şimdi kanunun emrettiği gibi, yargıçların etkilenmemesi için davacının ve davalının mahkemeden çıkması gerekir. Çık Haham Feivel. Sana gelince, Dünyanın Efendisi, senden gitmeni isteyemeyiz çünkü senin görkemin dünyayı dolduruyor ve senin varlığın olmadan bir an bile yaşayamayız. Ama bizi etkilemene de izin veremeyiz Efendimiz."

Üç haham gözlerini yumarak sessizlik içinde oturdular. Akşamüzeri Feivel'i çağırarak ona hükmü bildirdiler: Talebi yerindeydi. O saat imparator fermanını iptal etti.

Martın Buber

İZLEYİCİ

DON JUAN: Peki ya bu geçen cenaze?
HEYKEL: Senin cenazen.
DON JUAN: Ben öldüm mü?
HEYKEL: Yüzbaşı evinin kapısında seni öldürdü.

Jose Zorrılla,
Don Juan Tenorio
1844

AŞIRI MERHAMETİN TEHLİKELERİ

Bir keresinde Ebu Nunas'ın bir arkadaşını ziyaret ederken evin çatısı gıcırdamaya başladı.

"Bu nedir?" diye sordu.

"Korkma, Rabbini öven bir çatı bu."

Ebu Nunas bu sözleri duyar duymaz evden çıktı.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu arkadaşı.

"Bağlılığının artmasından ve ben içerideyken secdeye varmasından korkuyorum," diye yanıt verdi Ebu Nunas.

Nüzhet El Cellas

FANTASTİK BİR ANLATI İÇİN SON

"Ne kadar tuhaf!" dedi genç kız temkinle ilerleyerek. "Ne kadar ağır bir kapı!"

Konuşurken kapıya dokunmasıyla kapının bir hamlede kapanması bir oldu.

"Tanrım!" dedi adam. "Bana kalırsa içeride kapı kolu yok. İkimiz birden içeride kilitli kaldık!"

"İkimiz değil. Sadece birimiz," dedi genç kız.

Kapının içinden geçerek ortadan kayboldu.

I. A. Ireland,
Visitations [Ziyaretler]
1919

DÖRT DÜŞÜNCE

Leoparlar tapınağa dalarak ayinde kullanılan kadehlerdeki sunuyu son damlasına kadar içtiler; bu birçok kez yaşanınca sonunda kaale alınır oldu ve törenin bir parçası haline geldi.

Kuzgunlar tek bir kuzgunun tüm gökleri yok edebileceğinde hemfikirdir. Kuşkusuz öyledir de ama bu durum göklere karşı hiçbir şeyi kanıtlamaz çünkü gökler kuzgunların imkânsızlığından başka bir şey ifade etmez.

Tazılar avluda oynuyor ama yabantavşanı ormanda ne kadar hızlı koşarsa koşsun kaçamıyor.

Onlara kral ya da kralların ulakları olmak arasında seçim hakkı tanıdılar. Çocuk oldukları için hepsi ulak olmayı seçti. Ve bu nedenle şimdi çok fazla ulak var, tüm dünyayı dolaşıyor, kral kalmadığı için de anlamsız kalan, işe yaramaz mesajlarını birbirlerine haykırıp duruyorlar. Bu sefil hayatlarına gönül ferahlığıyla son verebilirler ama mesleki yeminleri nedeniyle buna cesaretleri yok.

Franz Kafka,
Günah, Istırap, Umut ve Gerçek Yol Hakkında Düşünceler
1917-1919

TİLKİLERİN HİKÂYESİ

Wang arka ayaklarının üzerine dikilip bir ağaca yaslanmış iki tilki gördü. Biri elinde bir kâğıt tutuyordu ve sanki aralarında şakalaşır gibi gülüşüyorlardı.

Onları korkutmaya çalıştı ama korkmadılar, bunun üzerine kâğıdı tutana ateş etti, onu gözünden yaralayıp kâğıdı aldı. Kaldığı hana dönünce bu macerasını diğer misafirlere anlattı. O konuşurken içeri gözünün biri yaralı bir bey girdi. Wang'ın hikâyesini ilgiyle dinleyerek kendisine sayfayı göstermesini istedi. Wang gösterirken hancı bu yeni gelenin kuyruğu olduğunu fark etti. "Bu bir tilki!" diye bağırırken içeri giren bey bir tilkiye dönüştü ve kaçtı.

Tilkiler birçok kez üzerinde anlaşılmaz harfler bulunan bu kâğıdı ele geçirmeye çalıştılar ama başarılı olamadılar. Wang sonunda evine dönmeye karar verdi. Yolda tüm ailesiyle karşılaştı, hepsi başkente gidiyorlardı. Bu seyahati bizzat onun emrettiğini söylediler, annesi tüm mülklerini satıp kendisiyle başkentte buluşmalarını yazmış olduğu mektubu gösterdi. Wang mektuba bakınca boş bir sayfadan ibaret olduğunu gördü. Artık başlarını sokacak bir çatıları kalmamış olsa da Wang "Geri dönelim," diye emretti.

Bir gün tüm ailenin ölmüş olmasından korktuğu küçük kardeşi çıkageldi. Ailenin başına ne tür felaketler geldiğini sorunca Wang ona tüm olan biteni anlattı, tilkilerle yaşadığı maceraya gelince "Ah!" dedi kardeşi, "Tüm belaların kökeni burada işte!" Wang ona tilkilerden aldığı kâğıdı gösterdi. Kardeşi kâğıdı elinden kapıp aceleyle sakladı. "Sonunda istediğimi elde ettim!" diye bağırdı, bir tilkiye dönüştü ve gitti.

Niu Chiao, *Ling kuai lu*
IX. yüzyıl

HER İHTİMALE KARŞI

Doğu Saksonlarının kralı Roedvald, Kent'te Hıristiyan inancına bağlılığını beyan etti ama kendi ülkesine dönünce, karısının ve bazı kötü niyetli üstatların kendisini baştan çıkarmasıyla inancının samimiyetinden saptı ve böylelikle aynı tapınakta biri İsa'ya adanmış, biri de şeytanlara kurbanlar adamak için kullanılan daha küçük iki mihrap yaptırdı.[21]

Beda El Venerable,
Historia Eclesiástica de la Nación Inglesa
[İngiliz Ulusunun Eklesiyastik Hikâyeleri, II], 15

21 Bedâ kadim Germen kutsal varlıklarını şeytan olarak niteler ("bed" gizli bir şeyin sonradan ortaya çıkması, kişinin bir konuda beliren birkaç görüşten birini tercih etmesi manalarına gelen bedâ, terim olarak Tanrı'nın belli bir şekilde vuku bulacağını haber verdiği bir olayın daha sonra başka bir şekilde gerçekleşmesidir. (ç.n.)

ODİN

Rivayete göre bir gece, yeni inancı kabul etmiş olan Olaf Tryggvason'un sarayına kara bir pelerine sarınmış, şapkasının kenarı gözlerini örten ihtiyar bir adam gelmiş. Kral ona bir şey yapmayı bilip bilmediğini sormuş. Yabancı arp çalıp hikâyeler anlatabileceğini söylemiş. Arp ile eski havalar çalmış, Gudrun ve Gunnar hakkında hikâyeler anlatmış ve son olarak da Odin'in doğumundan söz etmiş. Üç orakçının geldiğini, ilk ikisinin ona büyük bir mutluluk vaat ettiğini ve üçüncüsünün asabi bir şekilde şöyle dediğini söylemiş: "Çocuk, yanında yanan mumdan daha uzun yaşamayacak." Bunun üzerine annesiyle babası Odin'in ölmemesi için mumu üfleyerek söndürmüşler. Olaf Tryggvason bu hikâyeye inanmamış. Yabancı doğru olduğunu söyleyerek heybesinden bir mum çıkarıp yakmış. Onlar mumun yanışını izlerlerken adam geç olduğunu ve gitmesi gerektiğini söylemiş. Mum yanıp bittiği zaman onu aramaya çıkmışlar. Kralın sarayının biraz uzağında Odin'in ölüsünü bulmuşlar.

Jorge Luis Borges Ve Delia Ingenieros,
Antiguas literaturas germánicas
[Kadim Germen Edebiyatı]
1951

AUREA MEDIOCRITAS (İTİDAL)

Malherbe başka bir yaşam olup olmadığından emin değildi ve kendisine cennetten ya da cehennemden söz edildiğinde şöyle derdi: "Herkes gibi yaşadım, herkes gibi ölmek ve herkesin gittiği yere gitmek isterim."

Tallemant Des Réaux,
Les Historiettes
[Anekdotlar], XXIX.

DÜNYA ENGİN VE KAYITSIZDIR

Yeni Hayat'ın XL. bölümünde Dante, Floransa'nın sokaklarında gezerken kimi hacılara rastladığını ve bunlardan hiçbirinin, kendisinin aklını bunca meşgul eden Beatrice Portinari'yi hiç duymamış olduğunu hayretle düşündüğünü anlatır.

B. Suárez Lynch,
Estudios dantescos
[Dante Üzerine Çalışmalar]
Buenos Aires, 1891

ÖYKÜLER VE KAYNAKLAR

(9) "Hüküm", *Wu Ch'eng-en,* (MÖ 1505-MÖ 1580)

(11) Gizli Kurtarıcı, *Indian Antiquary*'den *[Hintli Antikacı, I]*, 1872

(12) Canavarların Yok Oluşu, Lal Beharı Day, *Folk Tales Of Bengal [Bengal'in Folklorik Hikâyeleri],* Londra, 1833

(13) Uyumsuz Üçüncü, Robert Burton, *The Anatomy Of Melancholy [Melankolinin Anatomisi],* 1621

(14) Cecılıa'nın Hikâyesi, Çiçero, *E Divinatione, I,* 45

(15) Karşılaşma, *[T'ang Hanedanı'nın Hikâyesi]*, (MÖ 618-906)

(18) Memnun Etmesi Zor, Ibn Abd Rabbıh, *Kitabü'l İdkü'l-Farid*, III. Cilt

(19) Nathanıel Hawthorne'un Şerh Düştüğü Argümanlar, Nathanıel Hawthorne, *Notebooks [Defterler],* 1868

(21) Der Traum Ein Leben, Francısco Acevedo, *Memorias De Un Bibliotecario [Bir Kütüphanecinin Anıları]*, Burzaco, 1955

(22) Chuang Tzu'nun Rüyası, Herbert Allen Gıles, *Chuang Tzu,* (1889)

(23) Saklı Geyik, Lıeh-Tzu, (MÖ 300)

(25) Brahmanlar Ve Aslan, *Panchatantra,* (MÖ II. Yüzyıl)

(27) Bir Golem, *Senhedrin,* (MÖ 65)

(28) Üstadin Geri Dönüşü, Alexandra Davıd-Neel, *Mystiques Et Magiciens Du Tibet [Tibet'in Mistikleri Ve Sihirbazları]*, 1929

(30) Öfkeden Korkmak, Ahmed El Kalyûbî, *Nevâdir*

(31) Andromeda, Samuel Butler, *Defterler*

(32) Rüya, O. Henry

(35) Kralın Sözü, *Heimskringla*'nın Onuncu Kitabının XCI. Bölümü

(37) Tutsağın Yemini, *Binbir Gece Masalları*'nda Üçüncü Geceden

(38) Nosce Te Ipsum, Fergus Nıcholson, *Antologia De Espejos [Aynaların Antolojisi]*, Edinburgh, 1917

(39) Bir Veda, Vladimir Peniakoff, *Private Army [Özel Ordu]*

(40) Sezgi, Alfonso Reyes, *El Deslinde [Sınırlama]*, 1944

(41) Paralel Hayatlar, E. R. Huc, *Çin İmparatorluğu*, 1850

(42) Süper İnsanı Nasıl Keşfettim?, G. K. Chesterton

(46) Kralı Uyandırmak, H. Desvıgnes Doolıttle, *Rambling Thoughts On World History [Dünya Tarihi Üzerine Öylesine Düşünceler]*, Niagara Falls, 1903

(47) Bir Liderin Ölümü, León Rıvera, *Bocetos De Un Asistente [Bir Asistanın Eskizleri]*, La Plata, 1894

(48) Tavsiye – George D. Brown, Gleanings İn Caledonian Byways [Kaledonya Yollarından Derlemeler] Dunbar, 1901

(49) Açıklama, Edwın Broster, *Addenda To A History Of Freethinking [Bir Özgür Düşünceler Tarihine Ekler]*, Edinburgh, 1887

(50) Bir İskender Miti, Adrıenne Bordenave, *La Modification Du Passé Ou La Seule Base De La Tradition [Geçmişin Değiştirilmesi Ya Da Geleneğin Tek Temeli]*, Pau, 1949

(51) İnancin Gücü, Voltaıre, *Le Siècle De Louis XIV [XIV. Louis'nin Yüzyılı]*

(52) Eser Ve Şair, R. F. Burton, *Indica*, 1887

(53) Soyarıtımı, Drummond, *Ben Ionsiana*, 1618 Civarı

(54) Napoli Dilencisi, Max Jacob, *Le Cornet A Dés [Zar Külahı]*, 1917

(55) Omne Admırarı, Estanıslao González, *Apuntes De Un Vecino De Morón [Bir Móron Sakininin Notları]*, Morón, 1955

(56) Her İnsan Bir Dünyadır, *Diccionario Enciclopédico Hispanoamericano, XVIII, 688, 689 [Latin Amerika Ansiklopedik Sözlüğü]*

(57) Bir Tanrı İskenderiye'yi Terk Etti, Plutarkhos, *Paralel Hayatlar*

(58) Mürit, Herbert Allen Gıles, *Chuang Tzu,* 1889

(59) Dokuzuncu Köle, Gıbbon, *Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş Ve Çöküş Tarihi,* LXV

(60) Bir Muzaffer, Saavedra Fajardo, *Idea De Un Príncipe Polítıco-Cristiano [Politik-Hıristiyan Bir Prens İdeası,XCVI. Cilt],* 1640,

(61) Mucizelerde İtidal Üzerine, John Wısdom, Multum Y *Parvo [Az Ve Öz],* Philadelphia, 1929

(62) Tehlikeli Sihirbaz, M. R. Werner, *Brigham Young,* 1925

(63) Abartmayalım, Arthur Walley, *Li Po*

(64) Kale, Dıderot, *Kaderci Jacques,* 1773

(65) Heykel, Plutharkos, *İsis Ve Osiris,* Dokuzuncu Paragraf

(66) Uyarı, R. F. Burton, *1001 Gece,* II, 141

(67) Vıllenalının Akli Melekeleri, Menendez Ve Pelayo, *Antología De Poetas Líricos Castellanos [Lirik Kastilyalı Şairler Antolojisi]*

(69) Oyunların Gölgesi, Edwın Morgan, *The Week-End Companion To Wales And Cornwall [Galler Ve Cornwall İçin Hafta Sonu Rehberi],* Chester, 1929

(70) Oyunların Gölgesi, Celestıno Palomeque, *Cabotaje En Mozambique [Mozambik'te Kabotaj],* Porto Alegre

(71) Suçlu Gözler, Ahmed Eş Şirvani, *Hadikatü'l Efrah*

(72) Bir Özlem, Arthur Waley, *Po Chu – I*

(73) Peygamber, Kuş Ve Ağ, Ahmed El Turtuşî, *Sirâcü'l Mülûk*

(74) Semavi Geyikler, G. Wılloughby-Meade, *Chinese Ghouls And Goblins [Çinli Gulyabaniler Ve Cinler],* 1928

(75) Aşçı – Max Jacob, *Le Cornet A Dés [Zar Külahı],* 1917

(76) Polemikçiler, Luıs L. Antunano, *Cincuenta Años En Gorchs. Medio Siglo En Campos De Buenos Aires [Gorchs'da Elli Yıl, Buenos Aires Kırsalında Yarım Asır],* Olavarría, 1911

(77) Ödleğin Şaşkinliklari, Ahmed El İbşîhî, *El-Müstatref*

(78) Anahtarların İadesi, *Mişna Taanit,* XXIX. Bölüm

(79) Eğitimli Mezarlar, Cicero, *Tusculum Tartışmaları,* I. Kitap

(80) Gözleyenler, Apsley Cherry Garrard, *The Worst Journey İn The World [Dünyadaki En Kötü Yolculuk]*

(81) Sirenlerin Sessizliği, Franz Kafka

(84) Tokat, Andrew Lang, *Essays İn Little [Küçük Denemeler],* 1891

(86) Halıdaki Motif, Arthur Machen, *The London Adventure [Londra Macerası],* 1924

(87) Pers Ülkesinin Büyük Timurlenk'i, Marco Denevı, *Parque De Diversiones [Lunapark],* Buenos Aires, 1970

(89) İki Kralin Ve İki Labirentin Hikâyesi, F. Burton, *The Land Of Midian Revisited [Midyan Ülkesini Yeniden Ziyaret],* 1879

(91) İtiraf, Manuel Peyrou

(92) Bir Başka Faust Çeşitlemesi, Fra Dıavolo, *Vistazos Críticos A Las Orígenes De Nuestra Teatro [Tiyatromuza Eleştirel Bir Bakış Açısı "Caras Y Caretas],* 1911

(94) Bir Hazinenin Bulunuşu, Marcıal Tamayo Buenos Aires, Temmuz 1953

(97) Cennet Kandırmacası, Gabriel Cristian Taboada Buenos Aires, 1972

(98) En Büyük İşkence, El Falso Swedenborg, *Ensueños [Düşler],* 1873

(99) Teoloji, H. Garro, *Tout Lou Mond*, Oloron-Saint-Maria 1918

(100) Mıknatıs, Hesketh Pearson, *The Life Of Oscar Wilde [Oscar Wilde'ın Hayatı, XIII. Bölüm],* 1946;

(102) Ebedi Irk, Sılvına Ocampo

(105) Ölümün Jesti, Jean Cocteau, *Le Grand Écart [Büyük Sapma]*

(106) İnanç, Biraz İnanç Ve İnançsizlik, R. L. Stevenson, *Fables [Fabller]* 1896

(109) Mucize, W. Somerset Maugham, *A Writer's Notebook [Bir Yazarın Not Defteri],* 1949

(110) İki "Co-Eternal", Johannes Cambrencıs, *Animadversiones* Lichfield, 1709

(111) Giriş-Çıkış , Jules Renard, *Journal [Günlük]*

(112) Sosyal Zafer, Logan Pearsall Smıth, *Trivia [Ivır Zıvır],* 1918

(113) Tren, Santıago Dabove, 1946

(116) Provokasyonun Cezası, Ahmed El Kalyûbî, *Kitâb'ün-Nevâdir*

(117) Anlatı, Paul Valéry, *Histoires Brisées [Kırık Hikâyeler]*, 1950

(118) Prestıgıeux, Sans Doute [İtibarlı, Kuşkusuz], Aguırre Acevedo, *Fantasmagorias [Fantasmagoriler]*, 1927

(119) Hazır Ve Nazır, M. Wınternıtz, *Indische Litteratur [Hint Edebiyatı]*, 1920

(120) Hazır Ve Nazır, Sımao Pereyra S.J., *Cuarenta Años En El Lecho Del Ganges [Ganj Yatağında Kırk Yıl]*, Goa, 1887

(121) Dikkatsizlik, Martın Buber

(122) Beyaz Lotus Mezhebi, Rıchard Wılhelm, *Chinesische Volksmärchen [Çin Halk Masalları]*, 1924

(124) Kitabın Koruması, G. Wılloughby-Meade, *Chinese Ghouls And Goblins [Çinli Gulyabaniler Ve Cinler]*, 1928

(126) Karşılaşma, Louıs Prolat, *La Tarif De Marseille [Marsilya Tarifesi]*, 1869

(127) Adanın Suyundan, E. A. Poe, *The Narrative Of A. Gordon Pym [Nantuketli Arthur Gordon Pym'ın Öyküsü]*, 1838

(128) Trıstram Shandy Paradoksu, Bertrand Russell, *Mysticism And Logic [Mistisizm Ve Mantık]*, 1917

(129) Bilimin Cefasına Dair, Suarez Mıranda, *Viajes De Varones Prudentes [Sağduyulu Beyefendilerin Seyahatleri*, 4. Kitap, *XIV. Bölüm]*, Lérida, 1658

(130) Çalişkan, Adler Revon, *Japanische Literatur [Japon Edebiyatı]*

(131) Tesellinin Zorlukları, T. M. Chang, *A Grove Of Leisure [Bir Eğlence Korusu]*, Şangay, 1882

(133) Sancho Panza Hakkındaki Hakikat, Franz Kafka

(134) Muhammed'in Dublörü, Emanuel Swedenborg, *Vera Christiana Religio*, 1771

(135) Kurtuluş, Adolfo Bıoy Casares

(136) Insomnıa, Vırgılıo Pıñera, 1946

(137) Farkında Olmamak, Henrı Mıchaux, *Un Barbare En Asie [Asya'da Bir Barbar]*

(138) Kayıtsız, Pio Baroja, *Memorias [Anılar, I]*

(139) Şeytana Uyma, Edward Wıllıam Lane, *Manners And Customs Of Modern Egyptians [Modern Mısırlıların Adap Ve Görenekleri]*, 1836

(141) Geriye Dönük Bir Bakış, Clemente Sosa, *Informe Sobre La Conducción De Hacienda En Pie En Balsas Entre Villa Constitución Y Campana [Mantarağaçları Altında, Villa Constitución Ve Campana Arasında, Çiftlikteki Nakliyat Hakkında Rapor]*, Campana, 1913

(142) Zanlı, Martın Buber

(144) İzleyici, Jose Zorrılla, *Don Juan Tenorio,* 1844

(145) Aşırı Merhametin Tehlikeleri, Nüzhet El Cellas

(146) Fantastik Bir Anlatı İçin Son, I. A. Ireland, *Visitations [Ziyaretler]*, 1919

(147) Dört Düşünce, Franz Kafka, *Günah, Istırap, Umut Ve Gerçek Yol Hakkında Düşünceler,* 1917-1919

(148) Tilkilerin Hikâyesi, Nıu Chıao, *Ling Kuai Lu,* IX. YÜzyıl

(150) Her İhtimale Karşı, Beda El Venerable, *Historia Eclesiástica De La Nación Inglesa [İngiliz Ulusunun Eklesiyastik Hikâyeleri,* II*]*, 15

(151) Odin, Jorge Luıs Borges Ve Delıa Ingenıeros, *Antiguas Literaturas Germánicas [Kadim Germen Edebiyatı]*, 1951

(152) Aurea Medıocrıtas (İtidal), Tallemant Des Réaux, *Les Historiettes [Anekdotlar]*, XXIX

(153) Dünya Engin Ve Kayıtsızdır, B. Suárez Lynch, *Estudios Dantescos [Dante Üzerine Çalışmalar]*, Buenos Aires, 1891

Kısa ve Olağanüstü Hikâyeler, Arjantinli iki edebiyat devi Jorge Luis Borges ile Adolfo Bioy Casares'in uzun süren yazınsal işbirliğinin en özel ürünlerinden biri. Çin'den İngiltere'ye, Arabistan'dan 1700'lerde Fransa'ya, 19. yüzyılda Latin Amerika'dan eski Roma'ya olağanüstü olaylardan bahseden çok geniş bir yelpazedeki metinleri içeren kitap ilk bakışta bir derleme izlenimi verebilir; ancak Borges ve Casares'in yaptığı bunun çok ötesindedir: İki yazar çağları ve coğrafyaları kuşbakışı gözden geçirmekle kalmamış, halihazırdaki metinleri kısaltarak, başlık koyarak, montajlayarak yeni metinlere dönüştürmüşlerdir. Dahası, kitapta bizzat kendilerinin yazıp hayali yazarlara atfettikleri metinler de yer alır. Olağanüstünün, dolayısıyla olağanın sınırlarına işaret eden anlatılardan oluşan ***Kısa ve Olağanüstü Hikâyeler,*** bir bütün olarak Borges ve Casares'in yaratıcılığının bir ürünüdür. Hem olağanüstü masallar okumak hem de edebiyatta özgünlük, yaratıcılık, yeniden yazım üzerine düşünmek isteyenler için.

EVEREST

www.everestyayinlari.com
f/everestyayinlari
𝕏/everestkitap
◎/everestyayinlari

9 786253 691547